

ECloga

ECCE HOMO

2010. MÁJUS 8.

ÉÖTVÖS COLLEGIUM DIÁKÚJSÁG I./1.

Lectori salutem, avagy köszöntelek, nyájas Olvasó!

Ennyi legyen is elég az archaizálásból, hiszen a kezekben tartott újság mindennek nevezhető, csak éppen nagy múltúnak nem... Hiánypótlónak már annál inkább, hiszen – internetes térhódítás ide vagy oda – egy szak-kollégiumnak mégis dukál egy valamirevaló hallgatói lap. Valahogy így született meg az ötlet, hogy igazán szükséges lenne végre egy jó kis nyomtatott sajtóorgánium, tartva magunkat a klasszikushoz: „ha jóni kell, hát jóni fog.” Persze a lelkes ötlet szép és jó, de azért szükségünk volt néhány pontosabb alapelvre. Felmerült hát a nagy kérdés, mit is akarunk pontosan? Elsőként, hogy a Collegiumban működő kérészetű irodalmi lapokkal szemben az új jövevény ne legyen „csak” bölcsész. Legyen ehelyett sokszínű, sőt interdiszciplináris, mindezek felett multikulturális, no és férjen meg a komolyság a bolondéria mellett... azaz: tükrözze mindazt, amik mi vagyunk itt az Eötvös Collegiumban. A végeredmény pedig – melyet örömmel nyújtok át minden szerkesztőtársammal egyetemben –: az EClogA. S hogy miket is takar ez a cím pontosabban?... Íme! (Ecce!)

Markó Anita

Variációk egy EClogára

EClogA: nem egészen bukolikus, de mindenképpen idill – a Ménesi úton

1. COLLEGISTA

Mondd csak, a hírt hallottad-e? Tényleg lesz Coli-újság?

2. COLLEGISTA

Hallottam valamit. Írjon, üzenték, ne habozzon,

Az, ki ma még cikkét le akarja közölni a lapban.

Múzsának meg a jó Pánt hívták el vezetőül.

1. COLLEGISTA

Múzsza? Te jó ég! Megint bölcsész lesz csak a flekkben...

2. COLLEGISTA

Még mi fenét nem! Már a dögészek is írnak a lapnak.
Ez legalábbis kéne az eclogányi idillhez...

1. COLLEGISTA

Itt van az első példány, fogd a kezedbe:
Lássuk akkor, végre mi sült ki a tervből.

EClogA= E*C logA:

matematikai képlet, egy olyan logaritmusos, inverz hatványozási matematikai művelet eredménye, amelyben **E**-t mint a valószínűség várható értékét szorozzuk **C**-vel, azaz a komplex számhalmazának elemeivel, s a szorzatot **A** archiválási attribútummal párosítom. A végeredmény tehát egy archiválható, hatványozott komplexitással valószínűsített értékű logaritmusos egyenlet.

EClogA legum:

Az *EClogA legum* Izauriai Leo és kopronymus Konstantin görög császároknak a császári tanács hozzájárulásával készült 740. törvénye. Célja az érvényben levő jogok rövid összefoglalása volt. A 18 címből álló, ezen belül paragrafusokra oszló jogtudományi mű különösen a családi jogban tartalmaz nevezetes újításokat Justinianus törvényhozásával szemben. Alaptételeként az „*olyanok vagyunk, mint egy nagy család*” frázis szolgál... Kiadta Zachariae Lipcsében 1852. *Collectio librorum Juris Graeco-Romani in editorum* című gyűjteményben. A jogtudósok collegiumi keretek között ma is élő szokásjogként tartják számon.

Szilvay Máté

Szent Patrik Purgatóriuma

Az Úr, hogy ezzel segítse Patrikot az írek megtérítésében, Kr. u. 445-ben átjárót nyitott a Földről a Pokolba. A föld alatti barlang a mai Ulster tartományban, a Donegal nevű grófság déli csúcsát jelentő két apró sziget egyikén volt. Patrik odavezette a kétkedő íreket a kútszerű lejárathoz, azok pedig egyesével leereszkedtek. Odalent hatalmas tüzet láttak, amelyben ördögök és kárhozottak ugráltak és üvöltöttek szokott kényükben és kínjukban. Akik lemásztak, reszketve, megtérve tértek vissza.

*

Nohát, hiszen te már fel is keltél, ezt nevezem! Csodás időzítés, éppen most akartalak ébreszteni. A ruhádat kikészítettem az ágy végébe. A fürdőben vadiúj fogkefe vár, itt az új évszak, ilyenkor váltani kell. A konyhában már gőzölög a kávé, mellette két szem tabletta celofánlevélben. Minden készen áll. A nap gyönyörűen süt odakint. Mielőtt elindulsz, megborotvállak. Picit hideg lesz majd, mikor a penge a nyakadhoz ér.

*

Szent Patrik Purgatóriuma a 12. században vált zarándokhelyé. Persze ez még mindig a régi Pokol volt, ugyanazokkal az ördögökkel és ugyanazokkal a kárhozottakkal, csak a nevét változtatták meg, és a szomszéd sziget szerzetesei kápolnát építettek a barlang bejárata fölé. A zarándokok tizenöt napos böjttel készültek az alászállásra, majd öt napig reggel és este halotti szolozsmát és gyászmisét mondtak értük, miközben ők, mintha már meghaltak volna, a ravatal fekete damasztján feküdtek mozdulatlanul.

*

Az ipari alpinisták illedelmesen köszöntek. Hátizsákjukban köteleket és fémhorgokat, kezükben lombfűrész tartottak. Nem kérdeztek semmit, csak elindultak a kert legöregebb fája, a százéves óriásjegenye felé, és mászni kezdtek. Ketten voltak, pecsétes halásznadrágjuk zsebei pozdorjával tele. Fél nap alatt módszeresen

megtisztították a törzset a súlyos ágaktól, szinte szétszerelték a fát, mintha tiplis konyhabútor lett volna. A rönkökkel dugig tele lett a kert hátsó része, jó lesz tüzelőnek, mondták, kértek valamennyi pénzt, aztán magukra kanyarintották a hátizsákjukat, illedelmesen köszöntek, és fűtőrészve elmentek.

Másnap egy kusza, sovány fenyő kitépte magát a földből, hátralépett, és teljes erejéből az ablakhoz vágott egy seregélyt. Az szörnyet halt a vastag szigetelőüvegen, csak néhány odapréselődött pehelytoll mutatta az ablakon a becsapódás helyét.

*

Szent Patrik Purgatóriumában minden zarándok két napot töltött, és kivétel nélkül mindegyik visszatért, legtöbbjük teljesen egészségesen. Több száz év alatt alig akadt egy tucat olyan, aki testében csonkán, szeme világát, vagy a fél karját elvesztve tért volna meg a felszínre. Pedig Szent Patrik Purgatóriumában mindenki elveszít valamit. Szent Patrik Purgatóriumában a látható veszteség a legnagyobb áldás.

*

A régi lemezjátszót egy lomtalanításkor szedte össze valaki. Sohasem működött rendesen, vinnyogott, gyorsított-lassított kedve szerint. Ezt az ismert vergődést akartam látni aznap is, amikor évekkel később újra kipróbáltam – de csalódnom kellett. Mint akinek már egészen mindegy, szabályszerűen futott a bakeliten a tű, és kritika nélkül olvasott le mindent. Figyeltem, hogyan húzza egyre beljebb ez a szabályosan gyorsulva forgó, fekete örvény, hogy aztán végül, a cédulához érve megalázottan kivesse magából. És közben szólt a jazz.

*

Ma megint kedves vagyok veled. Ezt te nem érted, mert azt hiszed, tegnap veszekedtünk, és a végén szakítottunk. Én kiabáltam, és te elhatároztad, hogy most akkor tényleg örökre vége. De ha jobban elgondolkodsz, rá fogsz jönni, hogy ez ilyenformán biztosan nem történt meg. Hiszen emlékszel arra is, hogy visszaadtam az összes cuccodat, és te nagy halomba raktad őket az előszobátkban. És hogy

nem tudtál rendesen aludni, úgy érezted, idegen tárgyakba fullad a szobád. Hogy ezt soha nem fogod megszokni. Anyád pedig rendet rakott, többször is, újra és újra. Porszívózt. Mosolygott rád. Azt mondta: „rendet raktam”, meg azt, „porszívóztam”, és mosolygott rád. Te választottál, „köszí”, újra és újra. Éveken át nem tudtál rendesen aludni. Most se tudsz. Anyád porszívózik, most is hallod. Mosolyog, belesúg a füledbe. „Porszívóztam”. „Rendet raktam”. Mi soha nem szakítottunk.

*

Grissaphan fia György 1353-ban járt Szent Patrik Purgatóriumában, ahol egyszerre apját és három fivérét látta. „György, drága és nagyon szeretett fiam” – mondta az apja – „mivel azt kívánom, hogy velem meg az itt jelenlevő testvéreiddel együtt te is fölmagasztaltassál, az apaság jogán azt parancsolom neked, hogy tagadd meg Krisztust és az ő hitét, mert ő meghalt, és nem segíthet meg téged. Ismersz, így hát tudod, hogy a javadat keresem, és mindent, amit teszek, érted teszem. Így megérted azt is, hogy ha nem engedelmeskedsz, azonnal lefejezem itt, a szemed láttára István fiamat, a te legkedvesebb fivéredet.” György úgy hitte, hogy a kísértő ördöggel van dolga, aki az apja alakjában állt elé, ezért megtagadta az engedelmességet. Az pedig odalépett az öccséhez, hajánál fogva megragadta, és kardjával lemetszette a fejét.

*

A plombák védett terület vagy tárgy lezárására szolgálnak. A plombák eltéphetők, levághatók, bár egyesek szakítószilárdsága igen nagy. A plombák visszazárása, ismételt felhasználása nem lehetséges. A plombák sorszámozottak, nyilvántarthatók és nyomon követhetők. A plombák összegyűjthetők, méret és súly szerint rendszerezhetők. A plombák vészfékezések örök emlékei. A plombák gyűjtése szükségszerűség.

*

Idegenek köszönnek rám úton-útfélen. A legfélelmetesebb, akire vissza sem mosolygok, valószínűleg az apám. Ezt azért gondolom, mert abban a házban szoktam látni, ahová néha én is betérek, és ami

főle nagy betűkkel írva ez áll: „Üdvözöljük Otthonában!”. „Apám” izzadságszagú inget, szemüveget és szakállat visel. Nincs benne semmi igazi, nincs benne semmi elmesélhetően hazug. Aktatáskájában bontott csirkefejek, megfejthetetlen rejtvényűságok.

*

Szent Patrik Purgatóriumát többször is megpróbálták bezárni. Először VI. Sándor pápa egy rendelettel, 1479-ben, majd az angol kormányzat 1632-ben, aztán Anna királynő 1704-ben. A szerzetesek azonban kis idő múltán mindig visszatértek, és a Purgatórium újra megnyílt.

Utolsó beszámolóink a 18. század végéről származnak, azóta semmi. A huszadik században régészeti kutatás indult a két apró északír szigeten, de nem bukkantak a barlang nyomára. Pedig Szent Patrik Purgatóriuma ma is létezik.

*

Figyeld csak meg az öngyilkosokat, ahogy ott a hídon állnak. Háromféle csoportba oszthatók, ha az arcukat figyeled, te is könnyen eldöntheted, ki melyikbe tartozik. Az első csoport – ezek vannak a legtöbben – a dilettánsoké. Az arcukon legfeljebb unalom van, vagy tanácstalanság, mint a tiéden, sőt, némelyik nevet is. Örökké gyávák maradnak, és bár folyton ezen tűnődnek, sosem lesz belőlük profi öngyilkos.

A második a zuhanni vágyóké. Bungee jumpingolni akarnak, csak most nincs náluk gumikötél. De attól még ugorni fognak. Nem érdekli őket semmi, csak a zuhanás. Körül se néznek, csak ugranak, és ha valahogy túlélnek, már szaladnak is nevetve új hidak felé. Velük vigyázz. Ne fogd meg soha a kezüket.

A harmadik csoportba a profi öngyilkosok tartoznak. Elszántságuk már messziről látszik. Régóta tervezik, és ma végre minden készen áll. Csak egyszer ugranak, de akkor biztosra mennek. Mindent háromszor ellenőriznek, sosem többször. Az ugrás előtt körülnéznek, mint akiknek egyáltalán nem mindegy – és elsőbbséget adnak a V alakban szálló darvaknak, akik az év ezen szakában gyakran repülnek át a híd alatt.

Tóth Olivér István

Ecce homo

„Úgy van! Tudom honnét jöttem!
Telhetetlen láng-gyönyörben
Égek, izzok, pusztulok.
Fény lesz mind, amihez érek,
Szén, amiből már nem kérek:
Úgy van, úgy van, láng vagyok!”
Nietzsche: Ecce homo

1.

A modern embernek, ha meghalja azt a kifejezést, hogy „ecce homo”, Munkácsy festménye (és természetesen János evangéliuma) után Nietzsche azonos című könyve jut eszébe. Az azonban már egyáltalán nem magától értetődő, hogy mi a viszonya János evangéliumának, Munkácsy (vagy éppen Hieronymus Bosch) festményének és Nietzsche könyvének. Ahogyan az sem egyértelmű, milyen módon kapcsolódik – ha egyáltalán – Nietzsche könyve a későbbi ecce ábrázolásokhoz, mint amilyen Otto Dixé. Egyáltalán: mi köze van Nietzschének, aki ugyanabban az évben írta *Az Antikrisztus* című könyvét is, mint az *Ecce homo*t, egy bibliai motívumhoz, Jézus szenvedéstörténetének egyik emblemikus jelentéhez? Hogy ezt jobban megérthessük, közelebről kell megvizsgáljunk Nietzsche viszonyát mind múltjához, mind jövőjéhez.

Hiszen az *Ecce homo* teljes tudatossággal egy átmenetet képvisel: átmenetet egy régi és egy új kor között. A múlt az idealizmus, az új kor pedig a minden értékek átértékelésének emberebb embert megcélzó programjának kora. Nietzsche pontosan tisztában volt mind azzal a jelentőséggel, amelyet a filozófia- és kultúrtörténetben betöltött, mind azzal a hellyel, amelyet életművén belül az *Ecce homo* elfoglalt. Pontosan tudta, hogy ő maga határkő, valami teljesen új előhírnöke (erről majd később szólunk), és hogy az *Ecce homo* valaminek (pontosabban az életműnek) a lezárása. Mondhatni olyan szerencsénk van, hogy ugyanaz az ember írta meg a könyvet (életművet) és a könyvhöz az utószót.

Mert utószó ez a könyv teljes hosszában, apológia: „Látván, hogy hamarosan a legsúlyosabb követeléssel kell az emberiség színe elé

lépnem, mellyel valaha is szembe kellett néznie, elengedhetetlenek tartom elmondani, ki vagyok én.” – hangzik a könyv első mondata. Amikor 1888-ban Nietzsche elkezdte írni ezt a könyvet, azzal a szándékkal tette, hogy lezárását adja eddigi életművének, és egy olyan könyvet írjon, amely átvezet a soha meg nem írt *Minden értékek átértékelése–Hatalom akarása* projektbe. A könyv csak pár hónappal Nietzsche végső szellemi összeomlása előtt keletkezett, így státusa sokak szemében finoman szólva is kérdéses. Azonban most ne foglalkozzunk az örök kérdéssel, mikor örült meg Nietzsche, ugyanis életművének legtermékenyebb éve volt az 1888-as, amikor egyetlen év alatt öt könyvet és egy verseskötet írt meg vagy fejezett be. Vagyis annak a szétszalazása, hogy melyek a „józan” (vagy még inkább: „egészséges”!) és melyek a „beteg” gondolatok, teljességgel értelmetlen feladat: egyszerűbb megközelítés elfogadni az író életművét adottnak, azon belül is az *Ecce homót* valahova a legvégére tenni, amikor már befejezte a *Bálványok alkonyát*, de még nem szakított végleg a *Minden értékek átértékelése* projekttel, azaz nem törölte ezt a kifejezést *Az Antikrisztus* címéből, hogy az *Átok a kereszténységre* formulával helyettesítse.

Tehát amikor Nietzsche megírta ezt a könyvet, még úgy gondolta, hogy életműve zenitjén áll, most érkezik a nagy mű, ami megváltoztatja a történelem menetét. A nagy mű első kötete látott azonban csak napvilágot *Az Antikrisztus* címmel 1894-ben, megcsonkítva, amikor már a kalapácsos filozófus magatehetetlen beteg volt. Azonban meglepően kevés az előreutalás a könyvben, sokkal inkább valódi utószóként fogható föl Nietzsche életművéhez, amelyben összegzi, amit addig alkotott – néha rosszul idézve saját magát. Ami azonban nekünk érdekes ebből az összefoglalóból, az a könyv kitüntetett helye az életműben, mivel – mondhatni – a gyújtópontjában áll, a két korszak határán, ahol az egyik oldalról érkező fény ellentettjébe fordul át: ezért érdekes a könyv, mivel határpont. Határpont egy folyamatban, amelynek egyik vége Jézus Krisztus ténykedése a Földön, a másik pedig a jövőbe vész.

2.

Azért is nehéz pontosan fölmérnünk az *Ecce homo* jelentőségét, mert mi már abban a korban élünk, amelyet Nietzsche beharangozott, kicsit erősebben megfogalmazva: nitzscheiánus korban élünk. Nem

úgy mondom ezt, mintha Nietzsche hozta volna létre a kor alapját; éppen ellenkezőleg: Nietzsche mutatott rá az alap eltűnésére, pontosabban az alap nemlétére. Nietzsche életműve bizonyos értelemben reakció a felvilágosodás projektjéből kinövő német idealizmusra, amely Hegel rendszerével „tetőzött”. Amikor a lisszaboni földrengés után a felvilágosodás korai optimizmusa eltűnt, és a filozófusok számára világos lett, hogy a világ önmagában, a gondviselés segítsége nélkül nem magyarázható meg (leegyszerűsítve: Isten már nem ad értelmet az életnek), és önmagában a tudománnyal sem (kvázi: a tudomány önmagában nem pótolja Istent), a filozófia megkettőzte a világot. A transzcendens, az intelligibilis szférája, azaz az eszme hordozta azokat a normatív értékeket, amelyekből származtatták minden más érvényességét: az eszme hordozta a művészetet, az etikát, a politikát. Az eszméből származott a szép, a jó és a helyes.

Nietzsche ezeket az értékeket nevezte hamis vagy illuzórikus értékeknek, bálványoknak. Bálvány, más szóval simulacrum: ami olyan, mintha valami lenne, valójában azonban nem az, tehát semmi. A fogalom már a Bibliában is ilyen értelemben jelenik meg, amihez képest csak másodlagos a faragott istenkép jelentése. *„Jaj a mihaszna [bálvány] pásztornak, aki elhagyja a juhokat!”* – mert olyan, mintha pásztor lenne, valójában pedig nem az, tehát mesterségét tekintve semmi. Platón *A szofista* című dialógusában előadott egyik története szerint kétféle filozófia van, ahogyan kétféle szobrászat is: az egyik éppen úgy akarja ábrázolni a dolgokat, amilyenek, a másik pedig azt akarja, hogy a dolgok olyannak tűnjenek, amilyenek, ennek érdekében eltorzítva képmásukat, mint az athéni Parthenon timpanonjának szobrai, amelyek felső része szándékosan nagyobb, hogy a templom alatt álló szemlélő a magasban lévő szobrokat arányosnak lássa. A keresztény tradíció intenciója szerint szorosán kötődik az előbbi nézőponthoz, ezért díszítették a gótikus katedrálisok azon részeit is szobrokkal, amelyek nem voltak láthatók a földről.

Azaz a templomok az „eszményi szemlélő” számára készültek, aki mindent pontosan lát: nem az volt a feladat, hogy az aktuális embernek tetsszen az épület, hanem hogy az épület mint épület tökéletes legyen. Ez az „eszményi szemlélő” az, aki aztán átalakult a felvilágosodás projektje nyomán az eszmévé: az eszményiből származnak az értékek, mert az eszményi (az Abszolút) olyan nézőpontból „látja” a dolgokat, ahogyan mi képtelenek vagyunk látni. A különbség azonban az, hogy az abszolút szemlélő immár nem „kívül” van egy, a felhők fölött trónoló atya képében

hanem „bennünk”: az abszolút szemlélő általunk mint embereken keresztül lát. Azaz nagyon leegyszerűsítve azt mondhatnánk, hogy a koncepció szerint az emberiséget mint kitüntetett összességet megjelenítő abszolútum az értékek forrása, az eszme: az emberek szemléleteinek összege.

Ennek fényében két dolog világos: egyrészt, hogy a projekt tulajdonképpen „spirituális deficitben” szenved, mivel valami olyasmit próbál meg kibűvészkedni, amiről tudja, hogy korábban megvolt, azonban az azt fenntartó eszközök idővel elégtelennek bizonyultak; másrészt pedig hogy itt az önkényesség a nézőpontválasztásban van: ember az, aki az eszme szerint gondolkodik, és aki az eszme szerint gondolkodik, az ember. Azaz az ember kitüntetett helyét, hogy sorsa valamivel érdekesebb, mint a méhek és hódok sorsa, az a nézőpont határozta meg, ahonnan az ember mint ilyen meghatározható volt: ez a nézőpont pedig az eszmei, ennek hiányában viszont önkényes. Ez az önkényesség később félreértésekre is alkalmat adott: Eichmann Kantra hivatkozott Jeruzsálemben.

Akármennyire is elrugaszkodott a példa, azt látnunk kell, hogy nem alaptalan az összefüggés: Kierkegaard is szemére veti az idealizmusnak, hogy föltételezi az isteni nézőpontot: ahhoz, hogy az ember kitüntetett jelentőségű legyen (leegyszerűsítve: legyen az életnek értelme), olyan módon kell meghatározni az embert, hogy a definíció igazolja a szerepet. „Ipse dixit et facta sunt,” „parancsolt és előállottak.” Ez ellen az önkényesség ellen indít támadást Nietzsche, amikor a bálványokra támad. Számára mindez csupán maszlag, amivel megpróbálták az igazságot elkendőzni.

Ami ebből számunkra lényeges, az a szemléletváltás kérdése: Nietzsche és a német idealizmus nem olyan módon állnak szemben egymással, mint igaz és hamis, nem úgy, hogy ha az egyiknek igaza van, akkor a másik téved: hanem mint két eltérő, egymást kizáró szemléletmód. Egészen másképp tekintettek a világra: az idealisták úgy gondolták, hogy az élet értelmességének földása megfizethetetlenül nagy ár, míg Nietzsche a transzcendentális bevezetését tartotta elfogadhatatlanul nagy árnak, amihez képest az, hogy az „élet értelme” veszik el a földásával, bagatell veszteségként könyvelhető el.

3.

Nietzsche filozófiája tehát az „ördögök” filozófiája, ahogyan maga is írja az *Ecce homo*-ban. Nietzsche írásai előtt, ha a vízben úszva egyik oldal fuldoklott két idegen gyermek, a másik oldalon meg az én gyermekem, és nem a két idegen gyermeket mentettem meg, akkor nem cselekedtem helyesen (az eszmének megfelelően), mert egyéni érdekemet az általános érdek fölé helyeztem. Nietzsche azonban azt mondta, hogy ez egy élettől elrugaszkodott baromság, már miért ne lenne jogom a saját gyermekemet kimenteni: filozófiája ezért individualista. Hogy azonban lássuk a dolog rákfenéjét: míg előtte ugyanezen az alapon ítélték volna el, ha kisgyermekeket lassú tűzön ropogósra sütve elfogyasztok, addig Nietzsche számára ennek sincsen különösebb akadálya: filozófiája ennyiben nihilista.

Itt persze vigyázni kell a szóval, hiszen Nietzsche-nél hevesebben kevesen támadták a nihilistákat. Azonban mint oly sokszor, itt is kiderül, hogy támadóban és támadottban sok a közös vonás, igazából kettejüket csak egy apróság választja el: ez viszont metafizikai jelentőségű apróság. Mert míg a Nietzsche által támadott nihilisták minden értéket elvetnek, addig Nietzsche éppen ellenkezőleg, úgy gondolja, hogy az értékek forrása az ember: mi adjuk magunknak az értékeket.

Azaz a bűvészműtátrány sikerült, előkerült a nyuszi a kalapból, vagy ha a nyuszi nem is, az élet értelme igen: az ember mint ember felette áll az állatnak (itt az ellentét a nihilistákkal), azonban önmagában nem a fejlődés csúcsa (itt az ellentét az idealistákkal), hanem egy végtelen lehetőség. Ezt a végtelen lehetőséget kell kihasználni: nem normatív szabályok vezetnek az „emberebb emberhez”, hanem az impulzivitás, a hatalomra törő akarat. Minden esetben azt cselekedni, ami az embernek a legmegfelelőbb, az emberi kiteljesedést szolgálja: ez a nietzschei dysangelium, a mindent szabad elv, amelynek kritikája alkotja dosztojevszkiji oeuvre egyik fő témáját.

Dysangelium: rossz hír. De miért rossz? Mert Nietzsche is látta, hogy nem kellemes érzés annak a tudata, hogy végső soron egyedül vagyunk: kicsik és magányosak egy kicsi és magányos bolygó tetején, létünk vagy nem létünk rajtunk kívül senkit nem érdekel. Nietzsche számára is világos volt, hogy jobb lenne, ha lenne Isten – de nincs, mert megöltük. Megöltük azzal, hogy úgy tettünk, mintha Isten nem is létezne: „etsi deus non daretur.” Nietzsche számára pedig a legfontosabb a „keménységig menő

őszinteség”:eredendően voltak a szobrok, amik az abszolútnak készültek, majd úgy tettünk, mintha nekünk készülnének, Nietzsche pedig széttúzta a szobrokat. Kicsit radikális, de érthető.

4.

Ha innen tekintünk az *Ecce homo* címére, talán többet értünk meg belőle, mint elsőre. Nietzsche magát egyfajta új Krisztusnak (pontosabban az Anti-krisztusnak) gondolta, Zarathusztráját pedig az új Bibliának (ami önmagában egy Biblia paródia). Ilyen értelemben a cím az antikrisztusi allúzió része: íme, itt áll az Antikrisztus, Dionüszosz isten, aki meghirdeti az új kor kezdetét, amikor bálványoktól (azaz normatív értékektől) mentesen élünk, és aki nem a bűntől vált meg, hanem a bűn fogalmát törli el. Nietzsche tisztában volt vele, hogy milyen jelentőségű munkája, amiről így nyilatkozik az *Ecce homo* „Miért vagyok én sors?” című fejezete elején: *„Ismerem sorsom. Nevemhez egykoron valamiféle szörnyűség emléke fog tapadni – egy krízisé, melyhez hasonlót nem ismert a Föld, a legsúlyosabb lelkiismeret-kollízióé és szakításé mindazzal, amit eddig hittek, követeltek és szentesítettek. Én nem ember vagyok, én dinamit vagyok.”* Nos, a dinamit fölrobbant, most már el lehet kezdeni azon gondolkodni, hogy mit tegyünk a romokkal.

Azonban nem szabad elfelejteni, hogy más aspektusa is van a címnek: Pilátus mondja a megkorbácsolt Jézusról, hogy íme, az ember, ezzel tagadva istenségét és kiemelve esendőségét. Van ennek is párhuzama Nietzschénél: ecce homo: íme az ember, aki csak egy ember, ráadásul félig vak és nagybeteg, mégis a galamb lábakon érkező gondolatokkal irányítja a világot. És azért tudja irányítani a világot, mert ember és tisztában van az emberlét következményeivel, és mint ember áll felette az embereknek. Ahogyan Szókratészről azt mondta Platón, hogy mint a legbölcsebb ember felette állt az embereknek, mert tudta, hogy nem tud semmit, úgy Nietzsche azt állítja magáról, hogy mint istenember áll felette az embereknek, mert tudja, hogy az embernél nem lehet több. És bár ez a tudás rettentően leszűkíti a mozgásterét és végtelenül magányossá teszi, hiszen felszámolja az isteni perspektíva lehetőségét, helyette az ember mint ember végtelen lehetőségét nyeri el.

Káplár Péter

Ecce corpus animatus

Mit gondolnak a pszichológusok az emberről?¹

Ha a pszichológia emberképéről lesz szó, udvariatságnak tűnhet, ha azzal kezdem, hogy *bocsánat, igazából nincs is neki*. Akkor meg miről lesz még szó?! Talán szerencsésebb is, ha óvatosabban úgy fogalmazok, hogy *hát abból bizony több is van*. A helyzet mindenestre nem egyszerű. Le kell ugyanis szögeznünk, hogy a pszichológia rövid története során különböző iskolák váltották egymást, egymással teljesen összeegyeztethetetlen kérdésselvetésekkel és az emberre mint a vizsgálódásuk tárgyára vonatkozó, gyakran implicit háttérelméletekkel.

A továbbiakban ezeknek az iskoláknak az elképzeléseivel ismerkedhetünk meg. Sajnos nem várhatunk kaleidoszkópszerűen összeálló, nagyszabású képet. Nem kell feltétlenül választani sem. Érdekes viszont tudni és érdekes lehet felismerni, hogy ezek egyes elemei bizony beépültek a mi „naïv” elképzeléseinkbe is, gondolkodjunk akár saját magunkról, akár a minket körülvevő *többi collegistáról*.

Mielőtt belevágnék, fontosnak érzem még, hogy világosan elkülönítsem a tudományos pszichológiát és a hétköznapi gondolkodásban azzal érthető okokból erősen egybemosódó pszichoterápiát. (Hol képzik ugyanis az orvost? Az orvostudományi egyetemen. És a pszichoterapeutát? Vigyázzunk, beugratós.) Bár nagyon is érdekes szempont lenne, a pszichoterápiával ez alkalommal nem tudok foglalkozni.

Mi tehát a tudományos pszichológia?

A ma legáltalánosabb definíció szerint az emberi viselkedés és mentális folyamatok tudományos igényű vizsgálata. Azt tehát biztosnak vesszük, hogy az ember *viselkedik, vannak mentális folyamatai*, és ez vizsgálható. Erre később visszatérünk, előbb viszont röviden szót ejtünk a tudományos pszichológia korábbi irányzatainak emberképéről: mindarról, amiből a mai pszichológia kialakult a maga vonatkozó elméletével.

A korábbi pszichológiai irányzatok háttérelméleteiről

1) Egy szakmabeliek körében népszerű anekdota szerint tudományos pszichológia születése levezethető abból, hogy a 19. század második felében Németországban túlképzés volt fizikusokból és fiziológusokból, viszont sok üres hely volt a filozófia tanszékeken. Az ezeket megpályázó természettudósok a filozófia hagyományos témáit, kérdéseit (észlelés, figyelem, emlékezet, asszociációk, gondolatok kialakulása, tanulás) természettudományos módszerekkel igyekeztek megválaszolni (ez a *szerephibridizáció*). Az első kísérleti pszichológiai laboratóriumokban egyrészt a brit empirizmus örökségével összhangban a lelki jelenségeket a fiziológiai észlelés nyomán kialakuló érzetekre próbálták meg visszavezetni (szenzualista törekvés); és feltételezték, hogy a magasabb emberi funkciók az alapélmények passzív kombinációjával (asszociáció) és az aktív figyelem segítségével (appercepció), tehát véges számú kisebb elem kombinációjával jönnek létre. A lélektan feladatának a lélek (psziché) alkotóelemeinek és a köztük lévő kapcsolatoknak a feltárását tekintették (elementarizmus). Másrészt viszont módszerük a kísérletezés és az introspekció volt: mint Descartes nyomán hitték, az embernek **állandó, közvetlen hozzáférése van saját gondolataihoz.**

2) A pszichoanalízis

Bár a neurológus Freud a kezdetekben még úgy képzelte, hogy az új tudomány, a *pszichoanalízis* a lelki működések biológiai alapokra helyezhető, természettudományos modellje lesz, már 1915-ben megfogalmazta, hogy ezek a próbálkozások zátonyra futottak.

A pszichoanalitikus elmélet alapjait, a strukturális személyiségmodell (id, egó, szuperegó), a pszichoszexuális elmélet és a pszichés energia megalapozottságát az elmúlt száz év biológiai, pszichológiai és neurológiai kutatásai nem tudták igazolni. Egyrészt kétségtelen viszont, hogy művelődéstörténeti jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni: a tudatalatti témáját Freud *hozta be újra* az európai kultúrába (maga a téma egyébként nem volt új; Descartes *kartezianus színpad* gondolata vonta ki egy időre a tudományos gondolkodásból; a 18. századtól viszont újra és újra felbukkant), másrészt pedig a pszichoanalízisben épp az az érdekes, hogy bár elméleti alapjai nem bizonyítottak, a gyakorlatban működőképes. (Sőt, ha az embernek problémája van, hamarabb fog analitikushoz fordulni, mint pl. egy teszttel, kérdőívekkel és statisztikai programokkal bíbelődő személyiségpszichológushoz.)

Mindezekből fakadóan a pszichoanalízis (emberképe) oly mértékben jelen van az életünkben, hogy ellentmondásos szakmai megítélése ellenére elkerülhetetlenül szót kell ejtenünk róla. Freud az emberi természetről vallott *determinista, passzív és alantas* képe szerint viselkedésünket, érzéseinket a velünk született, irracionális, rejtett erők és a korai, gyermekkori tapasztalatok, valamint az ezeknek ellentmondó, a társadalom felől, mintegy „felülről” érkező és internalizálódott szabályrendszer folyamatos küzdelme határozza meg. Ezzel gyakorlatilag cáfolja a szabad akaratot és a pszichológiai szabadságot.

3) A behaviorizmus

„Adjatok nekem egy tucat egészséges, ép gyermeket és az általam megjelölt környezetet felnevelésükre, s garantálom, hogy bármelyiket véletlenszerűen kiválasztva, olyan szakembert nevelek belőle, amelyet csak akarok – orvost, ügyvédet, művészt kereskedőt, főnököt s akár koldust vagy tolvajt is, függetlenül elődei tehetségétől, hajlamaitól, képességeitől, foglalkozásától és fajától.” (Watson 1924, 104.)

Behaviorista nézőpontból az ember olyan szervezet, ami reagál a környezet ingereire. Megtanul dolgokat (ez biztos: ezt látjuk), de csak az egyszerűség kedvéért. Lelke és gondolatai nincsenek, illetve, ha vannak is, biztos, hogy semmit sem tudhatunk róluk. Tudományos igénnyel tehát még beszélni is illetlenség ilyesmiről. Talán felesleges a brit empirizmus hatását kiemelnünk.

A behavioristák emberképe alapvetően optimista és demokratikus, nem ismer etnikai különbségeket (ami az alaptermészetünket illeti, mindenki tiszta lappal indul); ugyanakkor determinista (a környezet, tapasztalat itt mindent visz): az ember passzív és alakítható.

4) A humanisztikus pszichológia

Az önmagát épp a pszichoanalízis és a behaviorizmus kedvezőtlen emberképével szemben definiáló, szintén inkább a terápiában meghatározó, fenomenológiai megközelítésű **humanisztikus pszichológia** emberképe jóval optimistább. Hirdeti, hogy az emberben van valami, ami az állati, biológiai létezésen túlmutat; hogy az emberi természet alapvetően jó. Az ember változásra képes, és aktív, kitüntetett szerepet játszik saját sorsának meghatározásában és alakításában: állandóan fejlődésre és önmegvalósításra törekszik, az én lehetőségeinek és képességeinek kiteljesítésére és aktualizációjára.

A pszichológia célja pedig az, hogy megértse az embereket, nem pedig, hogy előre jelezze vagy kontrollálja a viselkedésüket.

Az egyéni élményt visszaemelik a kutatásba: „az emberek nem tárgyai a vizsgálatoknak, hanem saját szubjektív világszemléletük, énészlelésük és önértékelésük fogalmaival kell leírni és megérteni őket.”

Bár állításainak tudományos alapjait a tudományos közvélemény számos ponton megkérdőjelezi (nem csak az elméletet megalkotó pszichológusok sajátos értékrendszerét tükrözi-e; az egészséges, kielégített alapszükségletekkel rendelkező emberekből indul ki, nem tud mit kezdeni a hátrányos helyzetűekkel stb.), a humanisztikus pszichológia üzenete és jelentősége óriási a tudomány és a laikusok számára egyaránt.

5) A kognitív megközelítés

A behaviorizmust váltó **kognitív megközelítés** metaforája szerint az ember egy rendkívül nagy teljesítményű információfeldolgozó gép. A helyzet változatlan abból a szempontból, hogy a bejövő információra (ingerre) választ ad, közben viszont az a fontos, hogy az adott ember számára az adott szituációban **mit jelent** az adott inger. A befogadott, jelentés nélküli ingernek tehát a feldolgozás során jelentést tulajdonítunk, a választ pedig éppen az fogja meghatározni, hogy az adott szervezet számára mi a (funkcionális) inger jelentése. Az érdeklődés ennek megfelelően a kívülről megfigyelhető viselkedésről a mentális folyamatokra tevődik át. A tudományos pszichológia ezzel újra tematizálja a néhány évtizedre száműzött tudat, szándék, akarat kérdéskörét.

A személyiségkülönbségek ebben a megközelítésben a különböző információk mentális reprezentációinak eltéréseiből keletkeznek: hogyan látjuk a helyzeteket, ki milyen információt szűr ki a rengeteg rá zúduló tapasztalásból, és hogyan reprezentálja azokat különböző jelentéssel bíró kategóriákba? Milyen elvárásaink vannak a helyzetekkel, viselkedésbeli lehetőségeink valószínű kimenetelével, sőt, képességeinkkel kapcsolatban? Hogyan értékeljük az adott kimeneteleket? A különféle, egyénekre jellemző változókat és az adott helyzet számukra érvényes jelentését mind ismernünk kell ahhoz, hogy érvényes kijelentéseket tehesünk egy adott emberről, akár jövőbeli viselkedéséről, akár mentális folyamatairól.

A kognitív pszichológia ma is uralkodó megközelítés; bár egyre több teoretikus számára úgy tűnik, hogy lehetőségeit kezdi kimeríteni, egyelőre nincs olyan paradigma a láthatáron, amely a közeli jövőben leválthatná. Az elmúlt évtizedekben azonban jelentős finomításokat, kiegészítéseket eszközöltek a modellen.

a) Az evolúciós pszichológia

Ezek közül az első az **evolúciós pszichológia**: egy olyan gondolkodásmód, amelyet a pszichológia bármely területén alkalmazhatunk. „E nézet szerint az elme olyan információ-feldolgozó gépezetek halmaza, amelyeket a természetes kiválasztódás a vadászó-gyűjtögető őseink előtt álló adaptációs problémák megoldására tervezett.” (Cosmides–Tooby) Az evolúciós pszichológia nézőpontjából szemlélve tehát azok a viselkedésformák és (tudatos és automatikus, kognitív és affektív¹) mentális folyamatok szelektálódtak és váltak az emberi személyiség részévé, amelyek növelték az élőlény (netán a gének? vagy a populáció?) túlélésre és utódnemzésre való esélyét, és ez magyarázni képes nagyon sok, eddig nem értett viselkedésformát, mint amilyen pl. a proszociális (önzetlen) viselkedés. Ha belegondolunk, az emberi természetéről alkotott evolúciós kép nem túl biztató. Ha azért vagyunk olyanok, amilyenek, mert az évmilliók során (a barlangban) ez segítette elő a faj túlélését, és ennek következtében minden lényegi kérdést a minket kódoló gének döntenek el, a változás lehetőségét ez meglehetősen szűkre szabja.

b) A neuropszichológia

Az ember–számítógép metaforával egyszerűen megvilágítható: van egy baromi jó számítógépünk, amit nem mi építettünk, de valahogy meglehetősen jól tudunk különböző szoftvereket futtatni rajta. Az ezredforduló tájékán már meglehetősen pontos sejtéseink vannak nemcsak afelől, hogy milyen programok képesek futni ezen a gépen, hanem az egyes programok lefuttatásának törvényszerűségeiről is egyre több összefüggést tudtunk leírni. Sőt, az elmúlt időben a számítógép fizikai jellemzőiről is egyre pontosabb ismereteket szereztünk. Ha már modelleztük a szoftver működését, és megnéztük, hogy épül fel a hardver, itt az idő, hogy – a hardver megfigyelésével a különböző szoftverek lefuttatása során – megkíséreljük összekapcsolni és modellezni a kettő együttes működését. A feladat neheze csak ezzel következett el, de a cél nagyon is kecsegtető: ha erőfeszítéseinket egyszer siker koronázza, a továbbiakban nagyobb biztonsággal és optimizmussal láthatunk hozzá gépünk karbantartásához, javításához vagy fejlesztéséhez.

c) Az affektív pszichológia

Bár az **affektív pszichológia** az általános pszichológia része, az elmúlt években egyre többet hallani a **kognitív pszichológia affektív forradalmáról**. Ennek lényege, hogy a világ megismerésében és az ahhoz való alkalmazkodásban az érzelmek feladata sokkal fontosabb, mint azt előzőleg hittük. Az evolúció a kogníció mellé egy másik rendszert is kialakított az emberben a világban való eligazodás biztosítására, és a korábbi vélekedésekkel (és filozófiai hagyományokkal, i. *Platón*) szemben egyre több jel mutat arra, hogy ez a két rendszer egymástól elválaszthatatlanul működik, az érzések mintegy modulálják, átszínezik a kognitív tevékenységeket.

d) A kulturális és a kulturális összehasonlító pszichológia

Végezetül pedig a **kulturális és kulturális összehasonlító pszichológiáról** szeretnék néhány szót ejteni. Első helyen említendő a pszichikus egységesség kérdése: a 20. század végéig kellett várni annak a felismerésére, hogy a hosszú ideig általános érvényűnek hitt pszichológia kísérleti eredményeinek elsőprő hányada a fejlett világban élő egyének *(sőt, ha igazán őszinték akarunk lenni: alapvetően az angolszász világban élő, középosztálybeli, fehér férfi egyetemisták)* pszichológiai mechanizmusait jól jellemzi, azonban egyáltalán nem lehetünk biztosak abban, hogy ez a látóhatárainkon kívül is érvényes. Az pedig biztos, hogy semmi sem jogosít fel minket arra, hogy ezt feltételezzük, sőt, a különböző adatok egyre markánsabb eltérésekre utalnak.

Kultúra és psziché viszonyát két iskola vizsgálja. A kulturális összehasonlító psz. nem fogadja el a priori alapon a psziché egységességét, és vallja, hogy a pszichológiai ismereteket szisztematikus kulturális összehasonlító vizsgálatnak kell alávetni. Ettől függetlenül viszont megmarad a tudományos pszichológia előfeltevésein belül: az emberi elmét a természet részeként tételezi, amely tudományos igénnyel felderíthető, rögzített szabályoknak engedelmeskedik.

A kulturális pszichológia ennél jóval radikálisabb előfeltevésekből kiindulva eleve elveti az emberi psziché egységességét. Meggyőződése szerint a kultúra és a viselkedés szétválaszthatatlan, a viselkedést csak az adott kulturális közegben lehet értelmezni. Minden emberi jelenség egyedi, jelentését specifikus környezetétől kapja, csak saját történelmi

és szociokulturális környezetében, a saját fogalmai szerint érthető meg. Az emberi elme ennek megfelelően nem a természet része, hanem a kultúra megteremtője, ami minduntalan újrateremtődik a kultúra által. Ebben a megközelítésben általában *az emberről* nagyon óvatosan jelenthető ki tehát bármi is, hiszen csak saját kultúrájában, azzal együtt vizsgálható és értelmezhető.

Összefoglalásképpen csak annyit mondanék, hogy az átfogó és univerzális pszichológia, és ezzel együtt az egyetlen érvényes emberkép egyelőre vágyalom, és minden jel arra mutat, hogy még hosszú ideig az is marad.

Jegyzetek

¹ *Az eredeti változatot terjedelmi okok miatt -- a szerző beleegyezésével -- jelentős mértékben le kellett rövidítenünk*

² *Ez alapvetően. az érzéseket, érzelmeket, hangulatokat és motivációkat jelenti.*

Minchev Vasil interjúja Kiss Jenő tanár úrral

Először is meg szeretném köszönni, hogy elfogadta felkérésünket. Úgy emlékszem, a soproni Berzsenyi gimnáziumban érettségizett...

Valóban.

És arra emlékszik-e, hogy ki irányította a figyelmét a Collegium felé?

Amikor az egyetemre kerültem, akkor minden elsőéves számára világgossá vált, hogy van Eötvös Collegium, hallottunk a múltjáról, nagy tekintélye volt már akkor is az Eötvös Szakkollégiumnak, hiszen nem a régi Eötvös Collegium élt tovább, hanem felújított formában az Eötvös Szakkollégiumnak nevezett intézmény.

Igen, a K-s kollégium, nem a C-s...

Igen, a K-s, mindenesetre híre ment ennek, és elsőévesként már mindannyiunknak az volt a vágya, milyen jó is lenne Eötvös collegistává lenni, tudniillik az első évet mi a Fácán utcai kollégiumban a Zugligetben töltöttük, ahol harmincan voltunk egy szobában körülbelül, és az Eötvös collegiumi viszonyok ahhoz képest sokkal jobbak voltak. Volt egy ilyen fajta – ha úgy tetszik –, önző szempont is, de leginkább az játszott szerepet, hogy tudtuk azt, hogy ott minőségi munka folyik, hogy Eötvös collegistának lenni rangot jelent, és ezért vágyódtunk oda. Egyébként az Eötvös Collegiummal akkor ismerkedtem meg, amikor fölvételi vizgára jöttem Pestre. Annak idején magyar-latin szakra nyertem fölvételt, és a vidékről jövőket az Eötvös Collegiumban helyezték – legalábbis engem ott helyeztek el, magyarán én az Eötvös Collegiumban egy éjszakát töltöttem, és akkor már belülről benyomásom volt arról, hogy néz ki a Collegium, hol van, és találkoztam Eötvös collegistákkal, akik persze a felnőtt egyetemista magabiztosságával és segítőkészségével útba igazítottak bennünket, és amiket tőlük hallottunk, csak fölébresztettek bennünk a vágyat, hogy milyen lesz bejutni ide a Collegiumba.

És hogy valósult meg a bejutás?

Közhíré tétetett, hogy az Eötvös Collegiumba lehet jelentkezni. A jelentkezést erős feltételekhez kötötték, és a feltételek között kitüntetett helyen játszottak szerepet a tanulmányi eredmények, és úgy látszik, nekem megvolt ez a lehetőségem szerencsére, és én is pályáztam a Collegiumba, és fölvételt nyertem. Ilyen egyszerű az egész.

És kik voltak a hazai tudományos életnek azon meghatározó alakjai, akár tanárok, akár hallgatótársai, akivel találkozhatott az akkori Eötvös collegista a könyvtárban, a folyosón, a szobákban, a konyhában...

Igazából a Collegiumban rengeteg jeles bölcsész és nem bölcsész tudóssal lehetett találkozni. Gondoljunk a következőkre. Voltak egyrészt olyan előadások, amelyekre talán havonta került sor, és egyebek mellett Szabolcsi Bence zenetörténetről szóló előadásait hallgattam, filozófusok, szociológusok jöttek oda, Illyés Gyulával is így találkozhattunk annak idején, találkozhattunk külföldi volt Eötvös collegista professzorokkal is, például Fovajo tanár úr egyszer ott járt, köszöntötte a fiatalság, és annak idején engem az a megtiszteltetés ért, hogy a hallgatóság nevében én köszönhettem fel, akkor már harmad- vagy negyedéves lehettem. A Collegiumban számos olyan kiváló tudóssal találkoztam, akikre fölnéztem magam is, és emlékezetem szerint mindannyian örömmel és kíváncsisággal eltöltve vettünk részt ezeken az alkalmakon. Gondoljon arra is, Vaszil, hogy voltak rendszeresen irodalomtörténeti, nyelvészeti előadók is, akik nem a Collegiumban voltak, hanem az egyetemen, vagy akár nem is az egyetemen, hanem az Akadémián, és egyebek mellett hallgathattam Bárczi Gézát, hallgathattam Deme Lászlót, hallgathattam Fábíán tanár urat, és ott találkozhattunk például Pais Dezsővel, Ligeti Lajossal... igen, hirtelenjében ök jutnak eszembe.

És a hallgatótársai közül kit említene?

Természetesen jónéhányan azóta jeles emberekké váltak, illetőleg találkoztunk is velük, tudniillik az Eötvös collegisták egy része az egyetemen kötött ki végül is. Tessék arra gondolni, hogy például Kósa László (nem voltunk szobatársak, de Eötvös collegista volt annak idején); Pusztai Ferenc tanár úr – akivel egy tanszéken vagy vagyunk –, annak idején senior volt, amikor én oda bekerültem. Aztán az irodalomtörténészek között is voltak néhányan, akiket az élet aztán más irányba vitt el, Bertényi Iván a történészek közül – arra határozottan emlékszem, és mindig fölelegetjük azt az időt, és egymást vádoljuk olykor, hogy bizony, néhány éjszakát azzal töltöttünk, hogy kártyáztunk, illetve egy csomó emlék eszébe jut az embernek, és akkor fölelevenednek azok az arcok is, amely arcokat akkor nap mint nap láttunk. Egyébként azok is, akik nem az egyetemen maradtak, a maguk területén, vidéki gimnáziumokban szép karriert futottak be, és ápolják a mindenkori iskolájukban az Eötvös Collegium szellemiségét.

És ma este is bizonyára fölelevenednek némely emlékek, ugyanis előadást tart a Collegiumban a dialektológia köréből. Mondhatja-e, hogy a Collegium meghatározó szerepet játszott abban, hogy milyen tudományterületek iránt kezdett érdeklődni?

Az szinte bizonyos, mégpedig azért, mert –említettem az imént – különböző tudományágak jeles képviselői tartottak előadásokat a Collegiumban, emellett voltak önképzőköröknek megfelelő alkalmak, amikor az irodalomtudomány érdeklődésűek mentek elsősorban, vagy ha nyelvészeti előadások voltak, akkor nyilván a nyelvészeti érdeklődésűek voltak ott elsősorban. Én a nyelvészeti vonatkozású előadásokat hallgattam a legnagyobb rendszerességgel, ez nyilván szerepet játszott abban, hogy aztán az egyetemen a nyelvészet felé fordultam.

Mindenesetre a Collegium óriási áldás volt. Egyrészt maga a hely szelleme, a genius loci: az ember érezte, hogy kik voltak ebben a Collegiumban – Gombocz Zoltán, a legegységesebb, a legnagyobb magyar nyelvész, az ő szellemiségével ott találkoztam, de Kodály úr is az Eötvös Collegium jeles tagja volt, vagy gondoljunk arra, hogy Pais Dezső, Bárczi Géza, Hadrovics László, Kniezsa István, Zsírai Miklós – ezek mind Eötvös collegisták voltak. Amikor az egyetemen találkoztam a szakirodalomban ezekkel a nevekkkel, tudatosult bennem – ő is Eötvös collegista, ő is az volt, és kiderült, hogy a magyar nyelvtudomány jeles személyiségeinek nagy része Eötvös collegista volt, kapcsolatban volt a Collegiummal, és ez inspirálta az embert, hogy ha már ilyen kiváló emberek dolgoztak itt, akkor talán mi is vihetjük majd valamire.

Ez a szándék arra irányult, hogy minél inkább elmélyedjünk a tudományban – tehát nem valami karriervágy sújtott bennünket, mert természetesen mi nem hasonlítottuk magunkat, és most sem hasonlítjuk magunkat ezekhez a kiválóságokhoz, de az ő példák köztünk voltak. Vagy gondoljon arra, Vaszil, hogy micsoda kiváló könyvtára volt a Collegiumnak – és elmehettünk oda bármikor. Ez olyan óriási előnyt jelentett nekünk, amit nem is lehet kellőképpen értékelni. Azonkívül a felsőbbévesektől is sok mindent lehetett tanulni. Abban az időben valóban a teljesítmény számított, természetesen a diákcsinnyeket, mindent beleértve, valahogy természetes volt, hogy az ember a tudományokban előrehaladt, s annak volt tekintélye, aki ezt követte.

Szóval mindezek a tényezők együtt tették ki az Eötvös Collegiumot, barátságok szövődtek, és az a létforma, ami a Collegiumban uralkodott, a teljes szabadság és demokratizmus abban az értelemben nem volt teljes, hogy 1962 óta voltam a Collegiumban, idelógiailag azért elég világos volt, hogy meddig szabad elmenni, meddig nem, de ez a viszonylagos szabadság is szabadság volt ahhoz képest, ami máshol esetleg volt. Tóth Gábor volt az igazgató, aki bölcs pedagógusként irányította a mi fejlődésünket, sok mindent megengedett, nem volt zsarnok. Valahogy a régi Gombocz-szellemből, vagy Bartoniék Géza-szellemiségből megvalósította azt, hogy a hallgatókra kell bízni, hogy mi mindent csinálnak. Igaz, akkor is világos volt, hogy mit nem érdemes, nem szabad csinálni, és azt nem csináltuk, legfeljebb magunk között beszéltünk kritikusan különböző dolgokról, de a szabadság légkörében egymást valóban ösztönözve, segítve, szükség esetén kritizálva –mert a kritikának ott szabad tere volt mindig is – éltük a maguk intellektuálisan is szabad életét, és ebben a környezetben valóban lehetett fejlődni.

És emlékszik-e valamilyen jellegzetes eseményre, ami collegista korában történt?

Sok mindenre emlékszem, természetesen... Például Kádár János egyik látogatására. Annak idején Doba Lászlónak hívták a diáktitkárunkat, diákvezetőt, és kemény kérdéseket tett föl a fiatalság nevében Kádárnak. Arról volt szó akkor, hogy valami vasúti szerencsétlenség történt az Alföldön, és utána fölemelték a vasutasok fizetését, mondván, hogy túlterheltek. A kérdés erre reflektálva úgy hangzott, hogy "Kádár elvtárs, mikor lesz a pedagógusok fizetése akkora, hogy méltó legyen ahhoz a fontos feladatkörhöz – a jövő nemzedéket mégis a pedagógusok nevelik, tanítják elsősorban". Erre az volt a válasz, hogy "Majd ha gazdasági állapotunk lehetővé teszi", mire a replika: "Na de nyilván egy vasúti szerencsétlenség azonnal érzékelhető káros következményeivel együtt, de nem látványos az a kár, amit a pedagógus elkövet, ha nem dolgozhat olyan körülmények között, és ha létfenntartása céljából a tulajdonképpeni munkája mellett mást is csinál." Tehát figyelmeztette Kádár elvtársat, hogy ezzel számolnia kell a kormánynak. Erre azt mondta Kádár: "Mi természetesen tudjuk ezt, s amikor eljön az idő, természetesen megemeljük a fizetéseket".

Egy másik alkalommal Illyés Gyula volt jelen köztünk, és pontosan tudtuk, hogy mit gondol, így tőle a határon túli magyar kisebbségnek a sorsáról kérdezősködtünk, illetőleg firtattuk azt, hogy mit tehet a fiatalság annak érdekében, hogy a magyarságot megpróbálja kultúr-nemzetként egyben tartani. Ez olyan témakör volt, amit akárkivel nem lehetett megbeszélni.

Esetleg valamely legendát, amelyet a felsőbbéves hallgatóktól hallott, fel tudna idézni?

Tekintettel arra, hogy akik fölöttünk jártak, azok ugyanúgy szakkollégisták voltak, nem emlékezhetek a régi Collegiumra. Amikor én a Collegiumba kerültem, ott nem volt már senki, aki a régi Collegium tagja volt. Akik azok voltak, azok már tanáraink voltak, ezért külön élvezet volt számunkra, amikor egy-egy összejövetelen régi collegisták is voltak. Ők egymással beszélgetve fölidézték ezeket az emlékeket. Ott volt Pais Dezső és Bárczi Géza, Ligeti Lajos – akiket már említettem, és amikor ők, akik a mi szemünkben öreg és nagy professzorok voltak, ott diákká lettek újra, s elkezdtek viccelődni, tréfálkozni, ugratni egymást – az olyan érdekes volt. És ahogy ők ott föloldódtak, és nevetgélték, és vidámak voltak, kaptunk valamit abból, hogy milyen is lehetett a régi Collegium, amikor ők voltak fiatalok.

Sőtér István irodalomprofesszor például Gomboczról beszélt. Teljesen világos volt, hogy Gombocz karizmatikus alakja volt a Collegiumnak, nemcsak hallgatóként, hanem elsősorban igazgatóként. Gombocz szellemisége megragadott bennünket, és látván Borzsák István, Harmatta János, Kosáry Domokos tanár urakat, egyszerűen arról van szó, hogy valamit kaptunk révükön abból a szellemiségből, ami a régi Collegiumot jellemezte, és amit részben legalább a szakkollégiumba is át kívántak plántálni.

Egyébként Gomboczal kapcsolatban ott hallottam azt a történetet, hogy ő a minőségigény elkötelezett híve volt, azt vallotta, hogy az embernek, a tudósnak elvei legyenek, ne érdekei. Egyszer a Collegiumba visszatért néhány collegista éjfél után, és be voltak rúgva. Az igazgató, Gombocz, hírért vette ennek, és másnap berendelte a delikvenseket. A portás természetesen tudta, kik voltak azok, elvette azokat a borosüvegeket, amelyeket ezek hazahoztak, és odaadta Gombocz úrnak. Történt másnap, hogy a hallgatóknak az igazgatóhoz kellett bemenniük az igazgatói szobába, nagyon meg voltak ijedve. Bemennek hozzá, ott ül Gombocz, és a corpus delicti, büntények ott sorakoznak az asztalán. Az igazgató úr kézlegyintéssel leülteti őket, és nem szól egy szót se egy darabig : de úgy néz rájuk, hogy a nézés maga volt a büntetés. S akkor megszólal Gombocz: „Ezeket az üvegeket fogyasztották? Ezekből itták a bort?” – „Igen.” – „Nem szégyelik magukat? Egy Eötvös collegista egy ilyen silány bortól rúg be? Ezt tanulták ebben a Collegiumban? Kocsis bortól rúgnak be? Takarodjanak a szemem elől!” Ennyi volt.

Tehát Gombocz, amikor megfegyvelmezi a korábban megrészegült Eötvös collegistákat, akkor úgy tanítja őket, hogy megint fölhívja a figyelmüket arra, hogy az Eötvös collegistával szemben vannak bizonyos igények, minőségigény nemcsak a tanulásban, hanem az emberi viselkedésnek eme részében is, hogy tudniillik, ha már fogyasztok valamit, akkor az legyen minőségi. Igyam kevesebbet ugyan, de az minőségi legyen.

És akkor lehet, hogy ennyitől nem is rúgnak be!

(nevet) Természetesen, ez világos.

És a szobatársakkal milyen viszonyban volt? Milyen szobatársai voltak?

Sokféle szobatársam volt, mindig volt külföldi, tehát más nyelvű is. Elsős koromban egy kubai volt velünk, ő aztán eltűnt az első év után, a második évtől kezdve volt kínai szobatársam, és volt finn szobatársam is. Más nemzetekből nem volt szobatársam, de a szomszédban volt vietnami, másik szomszédban orosz is. Mindenesetre nagyon érdekes volt ez a társaság. Főleg a külföldiek jelentették a novumot számunkra, mert tőlük sok mindent megtudhattunk, megismerhettünk többé-kevésbé egy másik népet... Legalábbis egy collega formájában, aki ott ült közöttünk. Mindegyik ismeretség alapján próbáltam elképzelni, milyen lehet az a nép, amelyet képvisel az a fiú. Jó barátságba keveredtünk, olyannyira, hogy például a kínai szobatársam kölcsönadta a zakóját, amikor elegánsan kellett valahol megjelenni, és nem volt akkor éppen elegáns zakóm, vagy gondolok arra, hogy a finn szobatársam lehetővé tette, hogy a finn beszélt nyelvet is magasabb szintre fejlesszem. Annak, hogy finnugor szakos lettem, több oka volt, de az egyik az volt, hogy adódott egy finn szobatársam, tőle hallottam sok mindent Finnországról, finnül és tanulgattam, és volt két finn lány is a Collegiumban, ily módon egy kis finn kolóniához kerültem. Emlékszem arra is, hogy a kínai szobatársam rendszeresen kivágta az egyik magyar napilapból azokat a cikkeket, amelyek Kínát érintik, és beragasztotta egy füzetbe a kínai fordítás mellé, és néhány hetenként elvitte a kínai nagykövetségre, illetőleg bizonyos esetekben tőlünk kért magyarázatot, hogy mit jelent egy-egy szó, mert nincs benne a szótárban. Szóval így alakult a mi életünk, ez a sokszínűség, változatosság tágította az ember látókörét, és fogékonyá tette más nyelvek iránt, más emberek iránt.

Nagyon szépen köszönjük, és remélem, ma este is találkozunk.

Természetesen, szívesen megyek oda bármikor.

Méltónak lenni a nagy elődökhöz...

Gyakorta hangzik el az ifjúság felé az intés: „*Legyetek méltók nagy elődeitekhez!*” Különösen nagy súlya van e szavaknak a Collegiumban, amely oly' büszke híressé vált egykori tagjaira. De miként is teltek e nagy elődök napjai az Alma Materben?

Ahhoz kétség sem fér, hogy a collegiumi tagságra csak azok méltók, akiknek szenvedélye választott tudományuk. Az órákra való alapos felkészülés (régiesen „seggelés”) tehát alapkövetelmény volt. Nem így az egyetemre járás! Tudjuk, hogy a collegista inkább jár a könyvtárba, mint egyetemre – hiszen tucatnyi könyv és folyóirat mégiscsak izgalmasabb egy átlagos egyetemi előadásnál. Jegyezzük meg: a Collegium könyvtára volt az első az országban, ahol a könyvekkel zsúfolt polcok közé engedték az olvasókat. A legjobb tanárok előadásán azért illett részt venni, a collegiumi órákról pedig tilos volt akár csak egyszer is hiányozni.

Azonban nem csak seggelésből állt az élet. Bartoniek Géza, a Collegium első igazgatója hangsúlyozta, hogy ő nem „sitzfleisch növesztő tankulikat” akar nevelni, hanem olyan jól képzett szakembereket, akik a társasági életben is megállják a helyüket. Soha nem volt tehát cél az elefántcsonttoronyba zárkózó szobatudósok képzése. A collegisták épp ezért szélesítették látókörüket a más szakosokkal folytatott éjszakába nyúló beszélgetések révén. De nemcsak a tudományokban művelték magukat szívesen: ízlésüket is igyekeztek csiszolni a különféle műélvezetek terén. E célt szolgálta a társalgóban elhelyezett gramofon, s a ma is létező lemezgyűjtemény, a közösen előfizetett lapok, a közös opera- és kiállításlátogatás. Tegyük hozzá: a collegisták a sznobizmust éppúgy lenézték, mint a műveletlenséget.

A műélvezet mellett éjszakába nyúlóan tanulmányozták magát az Embert is: a delíriumos bormámort és a nők karjaiban szerzett tudást sem vetették meg. Másnap reggel viszont becsületbéli dolog volt a seggelés folytatása. Tudunk olyan „hobogásról” (azaz aranyifjúról) is, aki Margit-szigeti padról ment be vizsgázni – s mitagadás, a szigeten sem csak a szép nyári éjszakát élvezte. A Monarchia idején a társas események közé tartozott az operalátogatás és túrázás mellett a közös kurvázás is.

A Horthy-korszak szemforgató erkölcsisége azonban már csak a leánygimnáziumok diákjainak szédítését tette lehetővé. 1945 után aztán bővült a „felhozatal”, hiszen az egyetemen is megsokasodtak a „korrepetálható” nőhallgatók, s mint tudjuk a hatvanas évektől már lányokat is vesz fel a Collegium – és immár nem is szakácsnőnek.

A régi Collegium nagy súlyt helyezett arra, hogy az ország leendő tudós tanárait felkészítsék betöltendő köztisztviselési szerepükre. Ezért volt fontos, hogy a hetven diák és mintegy féltucatnyi tanár számára valóságos palota épüljön. A porcelán étkezés és az ezüst evőeszköz is ezt szolgálta, ahogyan a saját szakácsnő és a felszolgáló személyzet. A cél az volt, hogy a címek és rangok országában a „szellem arisztokratái” – akárhonnét is érkeztek – senkinél se érezzék magukat alábbvalónak.

Paksa Rudolf

Történetek az Eötvös Commando titkos aktáiból

*„Egy történet bája nem abban van, hogy igaz,
hanem, hogy terjesztik.”*

(Vladislav Vančura cseh író)

Az Eötvös Commando is egyike a Collegium lassacskán legendává váló belső intézményeinek. Mondhatni egy külön hagyomány; ugyanolyan része a Collegium történetének, mint a Sas-rend, a gányfőzés vagy a Janicsk-émlékverseny, bár mindezeknél jóval fiatalabb. Legfontosabb jellegzetessége mindenképpen a titokzatossága: „senki” sem tudja, pontosan kik a tagjai, hogyan szervezi az akcióit, és főleg, hogy mikor fog újra lecsapni. Mi sem vállalkozhatunk ezeknek felgöngyölítésére, nem lévén a cikk célja az ekörüli homály eloszlatása. Maradjon a Commando továbbra is titokzatos, legendás szervezet, de ha már szóba került, állítsunk emléket eddigi tevékenységüknek néhány szórakoztató esetük elmesélésével, amelyek hozzátartoznak a Collegium poszt-posztmodern kori történetéhez.

Mint egy magát megnevezni nem kívánó informátoromtól megtudtam, az Eötvös Commando 2005 őszén alakult egy GóJahévtége alkalmával. Alapító tagjai egyetlen szobához köthetők, kiegészülve egy-két lelkes haverral. Első akciójuk egy GóJák számára kitalált feladat volt, összekötve egy

még a '90-es években itt a Collegiumban végrehajtott bravúr megismétlésével, vagyis egy szék elhelyezésével a tornaterem tetején. A szék támlájára került az üzenet, amelyet a GóJáknak a feladat szerint el kellett olvasni, és az üzenetben foglalt utasítást követni. A szék felhelyezésére egy Estike-buli éjszakáján került sor, hajnali 3-4 óra körül, a lánykonyha és a kémény közé kifeszített kötél segítségével, nem minden zökkenő nélkül. (Az akciót eső nehezítette; azonkívül a szék elsöre leesett, közvetlenül a portásfülke ablaka alatt landolva. Jellemző, hogy az akkori hírhedt portás, „Törperős” – aki egyébként Talmácsi Gábor nagybátyja – ezt nem vette észre.) A művelet végül sikerült, a közben fellépő nehézségek kapcsán pedig a megszervező Commando levonta az azóta szállóigévé vált tanulságot: „Nincs tökéletes akció.”

A GóJák a szék leszedését hasonló módszerrel oldották meg: a fiúszárny és a lányszárny közé kifeszített kötéllel, amit plusz egy ember (az egyik amazontermészetű GóJalány) a kéményre felmászva irányított. (Mindezzel együtt az ő akciójuk nem tudott olyan észrevétlen maradni, mint a Commandóé.) A fáradozást siker koronázta: a szék leesett a tetőről. Támlájához kötözve az alábbi üzenetet találták: „Na, ezt übereljétek, GóJák! Hajrá!”

Talán nem felesleges szót ejteni az akkori GóJacsapat válaszakciójáról sem. Egy régi BME-s legenda (a Schönherz Kollégiumba alkatrészenként bejuttatott, majd belül összeszerelt autóról) alapján döntöttek úgy az elsőévesek: észrevétlenül becsempésznek a koli folyosójára egy Kis Polskit, „Eötvös Taxi” felirattal. Az akció ezúttal sem lett tökéletes: a felsőbbévesek hamar észrevették, hogy az éjszaka közepén a külső lépcsőn egy csapat GóJa erőlködik egy autó feltolásán. Az eseménynek ezenkívül két rendőr is tanúja volt, akiket a már emlegetett portás, az indulatos természetű „Törperős” hívott ki. (Valamint két nyomozó, akiket meg a röhögéstől fuldokló rendőrök hívtak ki, mondván, ezt látniuk kell.) A GóJák egy idő után feladták a reménytelennek látszó küzdelmet a Polskival, és aludni mentek, így a kisautó bejuttatása az épületbe a felsőbbévesekre (köztük a Commando tagjaira) maradt. Nekik sikerült, ami a GóJáknak nem: az autót behozták, igaz, néhány fénykép elkészítése után vissza kellett juttatniuk a járgányt a parkolóba. (A Kis Polski aztán hosszú ideig állt a koli parkolójában, amíg egy szülinapi buliról visszatérő gimnazista lánycsapat (!) heccből fel nem törte. Az eredeti tulajdonosnak csak ekkor jutott eszébe érte jönni.)

Tehát a GÓJÁK alkalmi „kihívására” spontánul szerveződött kis csapatból lett aztán állandó stábbbá az Eötvös Commando. Céljukat az emberek meghökkentésében és megnevettetésében határozták meg, a bécsi akcionista művészcsoporthoz mintájára. Hangsúlyozták, hogy szervezetük titkos, és hogy akcióik célja kizárólag a Commando tagok és a collegisták szórakoztatása, esetleg elgondolkodtatása. A károkozást azonban mindenképpen el akarták kerülni. Mindez természetesen nem zárja ki az időnkénti rémült döbbenet vagy megbotránkozás kiváltását. Alapkövetelménnyé tették a létrejövő performanszok dokumentálását, illetve, hogy akcióikra mindig fel is hívják az egész Collegium figyelmét. (Informátorom éppen ennek kapcsán cáfolta, hogy a napokban ők tüntették volna el a kóli előtti telefonfülkét, hiszen ezt a szervezet nem vállalta magára a szokásos tréfás-talányos üzenetében.) A tagokat nagyrészt meghívásos alapon toborozták, de egy-egy arra érdemes collegista kérhette felvételét is a Commandóba, ha megfelelő referenciákkal igazolta kreativitását.

A Commando következő két, talán leghíresebb akciójának célpontja mindkét alkalommal ugyanaz a szoba volt. (Itt lakott a kóli akkori leghangosabb GÓJÁJA). Első alkalommal a szobába egy hosszúhátvége után visszatérő elsőévesek riadtan tapasztalhatták, hogy a szobájukból minden cucc és bútor eltűnt, mindent kipakoltak. (Később természetesen mindent visszakaptak.) Másodszor (egy évvel később) mindenük megvolt ugyan, de nem a maga helyén, a Commando ugyanis a II. és III. emelet két egymás alatti szobájának berendezését teljesen kicserélte, beleértve a szobaszámokat is! Bár a hazaérkezők valószínűleg nem is erre figyeltek fel először, hanem arra, hogy kulcsaik nem passzolnak a zárba, ugyanis a zárok is helyet cseréltek. (Az eredeti terv a teljes ajtók cseréje lett volna, de az megoldhatatlannak bizonyult – ugye, nincs tökéletes akció.) Az ügynek nem várt fordulata volt, hogy az egyik kollégista olyannyira szívére vette a történeteket, hogy az igazgatónál fegyelmi eljárás lefolytatását kezdeményezte. Az ügy így került az ELTE kollégiumi főigazgatója elé, aki végül is nem indított fegyelmit. Ellenben, az Eötvös Commando „szóvivőjének” jelenlétében azt kérte: „A fennálló jogszabályok figyelembe vételével folytassák tevékenységüket!” Végső soron tehát a Commando ezek szerint mindmáig az ELTE kollégiumi főigazgatójának áldásával működik, hiszen a mondat lényege nyilvánvalóan ez volt: „...folytassák tevékenységüket”! ;-)

Az előbb emlegetett fiúszoba lakóinál talán valamivel jobban járt az a lány, aki egy nap, szobája ajtaját kinyitva meglepetten tapasztalhatta, hogy lakóhelyét szinte a plafonig feltöltötték papírral. (Az illető hónapokkal korábban kapott „fenyegetést” a Commandótól, az akció pedig pont akkor valósult meg, amikor saját bevallása szerint kezdett már megnyugodni afelől, hogy a „fenyegetés” bevértlenül marad.) Az „áldozatok” értékelték a viccet, az akció végrehajtói ezúttal a Collegium vezetésétől kapták a felszólítást műveletük eredményeinek eltávolítására. A hatalmas mennyiségű papír a Nagyklub előtti folyosóra került paravánokkal körbevéve (persze csak miután a lányszárny harmadik emelete „megfürdött” benne), míg gondnokunk kissé idegesen nem jelezte, hogy a Klubban másnap nemzetközi nyelvészeti konferenciát fognak tartani. Erre jött a Commando következő ötlete: a halloween éji nagy papírégetés a kinti foci pályán, amire még bizonyára sokan emlékeznek. (Az ötletet ehhez a Harcosok Klubja c. film egyik jelenete adta.) A kollégisták ekkor meghökkenve láthatták, hogy a betonpályát egy hatalmas égő „EC”-felirat teríti be! A gondnok az egészről egy sms-ben értesült, aminek szövege nem volt száz százalékgig megnyugtató: „Semmi gond! Már ég.”

A Commando filozófiáját leghűbben valószínűleg himnusza és emblémája fejezi ki. Előbbi Bon Jovi: Have a Nice Day! c. száma, utóbbi a klipben feltűnő gonosz szmájli. Ennek szellemében került sor a klip Eötvös Collegiumra alkalmazott „átszabására”. Aki még nem látta ezt az alapvető videót, itt pótolhatja:

<http://web.eotvos.elte.hu/eotvoscommando/video/hand.avi>

Egyébként a klipben szereplő akció egy része konkrétan is megvalósult: az emlegetett embléma nagy méretben kikerült a gépterem előtti folyosóra. (Megint csak „nincs tökéletes akció”: a szimbolikus jelentőségű szmájlinak eredetileg Raffaello: Athéni iskoláját kellett volna eltakarnia.;-) Érdekes jelenség még ehhez kapcsolódóan a Buda-szerte a klipbeli gonosz szmájlihoz hasonló módon terjedő stilizált róka, amihez azonban a Commandónak a közhiedelemmel ellentétben nincs köze. A legújabb fejlemény az Eötvös Commando-díj születése, amit olyan akciók kaphatnak meg, amelyek nem köthetők a Commandóhoz, de megfelelnek szellemiségének. Az első díjazott „A nagy szobaszemle” című, „Ötvös Csöpi” által készített videó lett.

Hogy mi a helyzet a Commandóval manapság? Az eredeti tagok közül már egy sem lakik bent (bár visszajárnak), utánpótlás van és valószínűleg lesz is még jó ideig. És hogy még egy jellegzetességét említsük a Commandónak: valamire való titkos társasághoz méltóan mindenhol ott vannak. A tanári karban, a Baráti Körben, a Kuratóriumban, a DB-ben, a csaposok közt, a TSz-ben, sőt a szobátokban is... Két dologban tehát biztosak lehetünk: 1. a Commando hamarosan újra akcióba lép; 2. senki sincs biztonságban...

*Háry P. János elbeszélése alapján lejegyezte:
Hosszúlábú Gólyamadár.*

Collegiumi dalárda

Április elején felkeresett az alakuló collegiumi újság (azóta már EClogA), hogy szeretne megjelentetni a collegiumi népdalkincsből néhány darabot időről időre, kottával, szöveggel. Esetleg valamiféle kis bevezető szöveggel együtt. Vajon segíték-e...

Mint azt ezen bekezdések olvasása közben már sejtheted, kedves Collega, nem utasítottam vissza nyíltan és gorombán a felkérést, sőt igazi megtiszteltetésnek érzem, hogy tolmácsolásomban kerülhet a collegiumi (és nem tágabb) nyilvánosság elé nyomtatásban népdalkincsünk néhány eleme.

A collegiumi diákság minden ünnepi alkalmán – pl. góJahétvége, góJatábor, Janicsok emlékverseny – elkerülhetetlenül elhangzik a Collegium Himnusza, az Éliás próféta és ha nem vigyázunk, még néhány további collegisták érdeklődésére számot tartó mű is. Tegye fel gondolatban a kezét, aki ismeri az „1848-ban nem így volt...” kezdetű nótát! Akinek Alabamáról mindig a Coli jut eszébe! Vagy esetleg végig tudja a Magyar baka jótanácsait! Ha legalább háromszor lendült a karod, akkor elismerésem... Ha nem, akkor érdemes lesz majd az EClogÁt bújni...

Bizony elég sokáig magam sem voltam teljesen képben népdalkincsünk nem mindennapi alkotásai tekintetében. Például nem voltam ott abban a góJatáborban, ahol felsőbb éves Collegák először csepegtették volna tudatlan főm üres csuprába a dalokban rejlő történelmet és bölcsességet...

Azóta sok év eltelt, s Kodály Zoli bácsi emléke előtt tisztelegve – kinek mindig köszönünk a lépcsőfordulóban és kinek kapcsán még a dél-koreai himnuszra is büszkén gondolunk – kísérlet is történt az eddigi szinte csak szájhagyomány útján terjedő énekek összegyűjtésére.

Talán gondoltál arra, kedves Collega, hogy „Nem voltál a saját góJatáborodban? Hát hogy a \$ß÷×ª-ba ismerted meg ezeket? Hiszen valamelyik dalt te tanítottad nekünk...”

Jómagam pedig arra gondoltam, hogy ezért az EClogA hasábjain elmesélem, hogy hogyan kerültem kapcsolatba én az egyes nótákkal. Illetve a mesén túl bemutatom – ha Eötvös Atya is jónak látja majd – a dalok szövegeit, felidézek néhány kapcsolódó történetet, még kottát is adok... Így talán annak ellenére is érdekes olvasnivalót találsz majd az újságban, ha egyébként tisztában vagy a népdalainkat összegyűjtő honlap címével és jelszavával, melyek reményeim szerint már – népdalokhoz hasonlóan – szájról szájra adódnak. És még nyomtatnod sem kell.

Lócsi Levente

Cedves Collégisták!

Mint sokan valószínűleg nem nagyon tudjátok, hiszen nincs igazán miből kiderüljön egyelőre, a Collegiumnak van drámaköre is. Hogy ezt mi, a drámakör tagjai kissé infantilisan d-körre, aztán dökörre, és végül d'coeurre rövidítettük, hagyjuk; bemutatkoznunk nincs igazán hogy, amíg nincsen darabunk előadásra készen. Egy rövidet mégis.

Fő szervezőnk és aktuális darabunk rendezője Ódri (Fehér Adrienn collegina); társulatunk többé-kevésbé állandó tagjai, szigorúan ábécé sorrendben: Barta Tomek, Bencs Feri, Blázsik Zé, Kovács Máté, Körtesi Marci, Ruppert Viktor, Sándor Juli, Tala Nóri, Török Bogi, és Valkai Laura.

Ja igen, és Anita. De őt talán ha egyszer láttuk.

Hódolat,
-marc.

Anitára várva

színmű egy felvonásban

Írta: Körtesi Márton

Dramatis Personae

AUDREY rendező

MÁTÉ, TOMEK, ZÉ, LAURA, BOGI, FERI, JULI, NÓRI, VIKTOR, MARCI
színészek

TIBI kocsmáros

Asztal, mellette fotel. Estike.

Zé a földön ül, s azon igyekszik, hogy a cipőjét levegye. Két kézzel dolgozik, lihegve. Kimerül, abbahagyja, pihen, újra kezdi. A játék ismétlődik. Feri nézi. Juli hallgat.

Megjelenik Audrey, mögötte Máté, Tomek, Laura

ZÉ: *(megint abbahagyja)* Hiába, nem jön le.

FERI: Magam is azt hiszem.

AUDREY: *(szétvetett lábbal, apró merev léptekkel közeledik. Megáll, mozdulatlanul)* Sokáig nem tudtam beletörődni a gondolatba, csinálj drámakört, Audrey, mondtam, még nem próbáltál meg mindent. Én előről kezdtem a küzdelmet. *(Eltűnődik, a küzdelemre gondol. Mátéhez.)*

Szóval újra itt vagy!

TOMEK: Azt hiszed?

MÁTÉ: Örülök, hogy újra látlak. Már azt hittem, örökre elmentem.

ZÉ: Én is, én is!

AUDREY: Mivel ünnepeljük meg a találkozásunkat?

LAURA: *(gondolkodik)* Állj fel, hadd öleljelek meg! *(Kézét nyújtja Zének)*

Bejön Marci

MARCI: Majd később! Majd később!

AUDREY: *(megbántva, hidegen)* Megtudhatnám, hogy uraságod hol töltötte az éjszakát?

MARCI: Az árokban.

FERI: *(meglepetlenül)* Árokban? És hol?

ZÉ: *(nem mutatja)* Valahol arra.

Csend. Jön Bogi, Nóri.

BOGI: Gyönyörű vidék. *(Megfordul, a színpad széléig megy, s a közönségre tekint)* Mosolygó rácsok a pult mögött. *(Színészekhez fordul)* Menjünk innét!

AUDREY: Nem mehetünk.

NÓRI: Miért?

ZÉ: Anitára várunk.

MARCI: Persze.

Szünet

MÁTÉ: Bizonyos vagy benne, hogy itt van?

LAURA: Kicsoda?

MÁTÉ: Anita.

BOGI: „Azt mondta, a fa előtt várjuk. Látsz más fát is?”

MARCI: Borkóstolón van. Viktor is.

Viktor jön

VIKTOR: Milyen fa ez?

AUDREY: Azt hiszem, szomorúfűz.

TOMEK: Szerintem inkább cserje.

MÁTÉ: Bokor.

AUDREY: Mit írjunk az ECCEbe?

MARCI: Már ECloga.

VIKTOR: Kuss.

TOMEK: Bölcsész kötekszik.

FERI: Interjúvoljuk meg Ódit.

JULI: Eddig is az volt a terv.

AUDREY: Valamit összerakunk a cédulákból.

Csend

BOGI: Már itt kellene lennie.

MÁTÉ: Biztosra mondta, hogy jön.

MARCI: Mindig biztosra mondja.

TOMEK: És ha nem jön?

AUDREY: Akkor holnap megint eljövünk.

JULI: És holnapután is.

FERI: Esetleg.

Szünet

MARCI: Írhatok én is valamit.

LAURA: Várjunk, hadd lám, mit mond.

ZÉ: Ki?

AUDREY: Anita.

NÓRI: Kíváncsi vagyok, mit mond. Az még nem kötelez bennünket semmire.

JULI: Tulajdonképpen mit kértünk tőle?

ZÉ: Nem voltál ott?

MARCI: Hm? Nem figyeltem oda.

AUDREY: Kérelemmel járultunk elébe.

BOGI: Úgy van.

MÁTÉ: Bizonytalan felterjesztéssel.

MARCI: Miről van szó?

TOMEK: És mit választott?

VIKTOR: Hogy majd meglátja.

AUDREY: Azaz nem ígérhet semmit.

JULI: Mert meg kell hánynia-vetnie az ügyet.

NÓRI: Megbeszélni a DB-vel.

TOMEK: A Rémessel.

MÁTÉ: A Marcival.

BOGI: Az ügynökeivel.

LAURA: Az üzlettársaival.

JULI: Betekint az üzleti könyveibe.

MARCI: A csekkszámmlájába.

AUDREY: S csak akkor nyilatkozhat.

Szünet

AUDREY: *(Viktorhoz)* A borkóstolónak vége van?

VIKTOR: Nem tudom. Eljöttem.

ZÉ: Ugye nem vagyunk hozzákötve?

Szünet

LAURA: Halljátok?

JULI: *(felemeli a karját)* Figyelj!

MÁTÉ: Semmit sem hallok.

TOMEK: Psszt!

Görnyedten összetapadva figyelnek, egymás szemébe nézve.

TOMEK: Én sem hallok semmit.

LAURA: Azt hittem, ő az.

BOGI: Ki?

MARCI: Anita.

JULI: Menjünk innét.

AUDREY: Hová?

MARCI: Meglehet, hogy ma az Estikében alszunk, sörrel teli hassal, meleg szódába fagyva. Ez csak megéri a várakozást, nem?

ZÉ: Egész éjjel várakozzunk?

FERI: Még nem nyitott ki az Estike.

MÁTÉ: Éhes vagyok.

MARCI: Akarsz egy gyíkhúsost?

TOMEK: Más nincs?

VIKTOR: Csokink is van.

Csend.

AUDREY: Mi kerüljön az újságba?

MARCI: Mondom, írok.

ZÉ: Mit?

TOMEK: Színdarabot.

BOGI: Miről?

JULI: Anitára várunk.

LAURA: Anitát mondtál? Uram, ön nem Anita?

ZÉ: Zé vagyok! *(Csend)* A nevem nem mond önöknek semmit? *(Csend)*

Kérdem, a nevem nem mond semmit önöknek?

Feri és Marci kérdően néz össze. Csend.

MÁTÉ: Menjünk el!

NÓRI: Nem lehet.

VIKTOR: Miért nem?

AUDREY: Anitára várunk.

Szünet. Tibi jön.

TIBI: Uram... Albert úr...

MARCI: Nem ismeresz meg?

AUDREY: Anita küldött?

TIBI: Ő.
MÁTÉ: Ma este nem jöhet.
TIBI: Nem.
BOGI: De holnap igen?
TIBI: Holnap igen.
LAURA: Föltétlenül.
TIBI: Föltétlenül.
ZÉ: Anita mivel foglalkozik?
TIBI: Semmivel.
FERI: Anitának ugye szakálla van?
TIBI: Van.
VIKTOR: Szóke, vagy... vagy fekete.
TIBI: Azt hiszem, fehér.
NÓRI: Irgalmazz, Istenem!
TIBI: Kinyitom az Estikét.
MARCI: Holnap felkötjük magunkat.
AURDEY: Ha csak Anita meg nem jön.
MÁTÉ: Megyünk?
TOMEK: Menjünk.

Maradnak. Fügöny.

Szervertermi fejlődések

Az Eötvös Collegium szerverparkját már régóta maguk a collegisták felügyelik: a rendszergazdákat a diákbizottság kérésére a mindenkori igazgató bízza meg eme fontos feladattal. Amióta a Collegiumban lakom, több rendszergazdaváltás is történt. 2008 szeptemberében, amikor idekerültem, Parragi Zsolt és Sztupák Szilárd Zsolt tevékenykedtek rendszergazdaként. Ekkor a Collegium szerverparkja fizikailag két gépből állt, egyikük *Béla*, másikuk *Shamsiel* névre hallgatott. Béla volt a Collegium fő szervere, rajta futott a levelezés, ő felelt a weboldalak működéséért, illetve a collegisták profiljait is ő tárolta. Shamsiel biztosította azt, hogy a collegisták elérjék az internetet.

2009 áprilisában történt egy nagyobb változás: ekkor sok pályázati forrást sikerült kiaknázni informatikai fejlesztések céljából, s több műhely kapott saját számítógépet, megjelentek a Collegium tulajdonában álló Inspiron laptopok, illetve a szerverterem is gazdagodott egy új jövevényvel, amely jelenleg is a szerverterem nagyágyúja, keresztelőjét

előzték meg; végül megkapta a jelenleg is használt nevét: ő *Bélané*.

2009 nyarán Sztupák Szilárd kiköltözött a Collegium épületéből, ekkor kerültem a helyére. A nagy kavarodások időszaka valamikor 2009 őszén kezdődött. Ekkor történt ugyanis, hogy egy borongós, szombati napon Shamsiel felmondta a szolgálatot. A probléma azonnali orvoslására Zsolti behelyezte saját volt szerverét a kiesett Shamsiel helyére. Ez után több ízben is jelezte, hogy neki szüksége van a saját gépére, ezért sürgető egy új gép beszerzése Shamsiel helyére.

Zsolti 2010 telén kiköltözött, és vitte a szerverét – újabb váltás a rendszergazdák között. Ismét egy zalaegerszegi exzrínys került a rendszer fölé, Cséri Tamás. Persze Zsolti most is segít: elsőként jelzi a rendszer hibáit – bugreportokat gyárt –, ezt köszönöm neki.

Az előző rendszergazdák elvitték minden saját fejlesztésű szoftverüket, ezért eltelt egy kis idő, míg nagyjából minden valaha működött szolgáltatás a helyére került. Ám még mindig maradt egy potenciális probléma a rendszerrel. Ha hagyod, hogy egy informatikus teljes jogkörrel tevékenykedjen egy ideig egy rendszeren, akkor onnan nem takarítod ki maradéktalanul, hacsak ő nem akarja ezt. Így jutottunk el a teljes újratelepítés gondolatához. A teljes újratelepítés hosszú folyamat, amit nehezít az is, hogy közben a szolgáltatásokat is működtetni kell, tehát az átállásoknak nagyjából pillanatszerűnek kell lenniük. Szerencsére hosszas várakozás után végre megjött az új szerver is. Neve eme cikk írásakor még nem dőlt el. Ugyanakkor már szinte minden szolgáltatás átkerült ideiglenes működési helyére – így lassan elkészül az új felhasználói adatbázis, megújul a levelezés, és – pályázati pénzből – a hivatalos honlap is. Az biztos, hogy szolgáltatásaink terén már most kimagaslunk az ELTE kollégiumai közül.

Felmerül azonban a kérdés: „Hova tovább?” Kezdetben azt a célt tűztem ki magamnak, hogy én leszek az a rendszergazda, aki először fogja használni az ECNET 2-t (azaz a gyors, üvegszálaz internetet). Ám ennek a beteljesülése egyre távolibbnak tűnik. Mi lesz velem? Igyekszem megtartani a helyem, fejlesztgetni a rendszert, továbbra is én szeretném behúzni az üvegszálát. Szeretném, ha a következő rendszergazda – velem ellentétben – nem egy dülöngélő rendszert vehetne át. Most már lassan haladunk a megoldások felé. Ezt az irányt követem, ha nem a Collegiumban, akkor majd valahol máshol, ahol meg is fizetnek érte.

Ölvedi Tibor

Kovács Györgyi interjúja Csörnyei Zoltánnal, az Eötvös Collegium Informatikai Műhelyének vezetőjével

Hol tanult Tanár úr, hogyan alakult ki érdeklődése az informatika iránt? Hol dolgozott élete során?

1969-ben végeztem az ELTE matematikus szakán, ahol elméleti matematikát tanultunk. Az utolsó években volt egy számítástechnika tantárgy, ekkor tetszett meg az informatika. Egyetem után a SZTAKI-ba kerültem, az osztálynak szép hosszú neve volt: Folyamatirányítás Számítógépes Alkalmazásai, itt ipari folyamatokat irányítottunk számítógéppel, ilyen volt például a Tiszai Hőerőmű számítógépes szabályozása. A programozás élesben ment, ha a program nem működött, „robbant a gyár”, nem úgy volt, hogy „majd később kijavítjuk”. Az elméleti matematikától az informatika területére kerültem, amit akkor még számítástechnikának neveztek. 1979 óta az ELTE-n tanítok (de már korábban is adtam órákat ipari alkalmazásokról), eleinte tudományos munkatársként, később oktatóként. Három évig Münchenben, Németországban is dolgoztam, visszatérésem után kezdtem a fordítóprogramokkal foglalkozni.

Tehát a fordítóprogramok a kutatási területe?

Igen, az imperatív és funkcionális nyelvek fordítása, azaz hogyan lesz egy programnyelven írt programból gépi kód. A bölcsezszek időnként mást értenek fordítás alatt. A '90-es évek első felében kezdtünk a tanszéken foglalkozni a funkcionális programnyelvekkel és ezzel kapcsolatban a típuselmélettel, és ez a jelenlegi témám.

A Tanár úr honlapján látszik, hogy Erdélyben is publikált. Van valamilyen erdélyi kapcsolata?

Sokan hitték már, hogy valami családi kapcsolat köt oda, de nem, nincs semmi. Volt 1994-ben egy konferencia Erdélyben, amire meghívtak, ott találkoztam a Babeş-Bolyai Tudományegyetem egyik tanárával, ő mesélte, hogy a magyar nyelven tanulók akkor lettek harmadévesek, és nem volt, aki fordítóprogramokat tanítson nekik magyar nyelven. Ezért meghívott, hogy tartsak órákat. Az eredeti elképzelés szerint egy tanársegéd, egy lány egy év alatt megtanulta volna az anyagot, és egy év után ő tartotta volna az órákat, de a lány nyáron ösztöndíjjal átment Szegedre, és ott is maradt. Ezért jártam át Erdélybe tanítani a következő évben, és utána még 14 évig. Később megalakult a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, és a hallgatók ott is elérték a harmadévet (a fordítóprogramok harmad-negyedéves tantárgy). 2004-ben hívtak először,

végül minden hónapban egy hetet töltöttem kint, az első felét a kolozsvári egyetemen, a második felét a marosvásárhelyin. Szívesen jártam Erdélybe, ez csak az ELTE-n okozott gondot, az órák cseréje, pótlása minden hónapban nem volt könnyű feladat.

Tanár úr ott volt az ELTE IK alapításánál is. Tudna valamit mondani erről?

Ez is érdekes történet, eredetileg a Természettudományi Karon belül volt egy Általános Számítástechnikai Tanszék, ÁSZT-nek szokták becézni. Azonban az informatikus hallgatók száma évről-évre nőtt, és végül ez az egyetlen tanszék foglalkozott több száz hallgatóval. Folyamatosan voltak olyan irányú törekvések, hogy több tanszéket kellene létrehozni, és egy Informatikai Kar is kellene. A 2000-es évek elején sikerült ezt elérni, az ÁSZT a térképészekkel együtt TTK-ból kivált, és nyolc tanszékkal megalakult az Informatikai Kar. Egyébként az ÁSZT helye állandóan változott, én 1979-ben a Múzeum körúton kezdtem, utána átköltöztünk a Rákóczi útra, majd vissza a főépületbe az első emeletre, később ki Lágymányosra a „barakkokba”. A tervezett világkiállítás előtt megint költöztünk, vissza, de akkor már a Múzeum körút földszintjére. Amikor felépült a Műszaki Egyetem I épülete, ott kapott a tanszék egy szintet, végül 2002 körül költöztünk a mostani helyükre. Volt, aki azt mondta, hogy ha két éveként nem költözünk, akkor valami baj van.

Amikor a tanszék a Rákóczi úton, vagy a Múzeum körúton volt, a számítóközpont gépterme meg Lágymányoson, a tenispálya melletti lapos épületben, egy kis teherautó vitte a Trefort-kertből a hallgatók programokat tartalmazó lyukkártyáit dobozokban a számítógéphez, ahol lefutatták, és vitték vissza a kártyákat és a printerrel kinyomtatott sok-sok papírt. Ha hiba volt a programban, nem működött, akkor másnap kezdődött újból... a mai hallgatók el sem hiszik, hogy valaha így programoztak.

Tanár úr milyen gépekkel dolgozott élete során? Milyen különbségek vannak az egykori és mai gépek között?

Van különbség természetesen, össze sem lehet hasonlítani. Az egyetemen Ural-2 típusú, már elektronikus számítógéppel dolgoztunk az utolsó évben, a Közgazdasági Egyetem egy nagy termében volt ez a gép fölállítva, sok nagy szekrényt foglalt el, elektroncsöves, filmszalag bemenettel. Igazi filmszalag volt, perforált szélekkel, rossz nyelvek szerint azért használtuk ezt, hogy ne kelljen külön perforációt is lyukasztani. A memóriája dobmémória volt, egy hatalmas, forgó henger. Korábbi években mechanikus gépeket, kalkulátorokat használtunk, tekerni kellett őket, később már egy kis villanymotor volt

benne, az tekerte gombnyomásra.

Az utolsó időkben dolgoztunk a RAZDÁN-3 gépen is, ez a Műszaki Egyetem E épületében volt, a tízemeletes épület felső szintjét teljesen elfoglalta a számítógép. Utána jöttek a mini számítógépek, ezeket már rá lehetett tenni az asztalra, a SZTAKI-ban a CII 10010-es gépen dolgoztunk sokat. Akkor indult el a magyarországi számítógépgyártás, ez eredetileg egy francia gép volt, a magyarok megvették a gyártási jogát, a Videoton cég gyártotta. Az első néhány gép úgy készült, hogy hozták a gépeket Franciaországból, és itt átragasztották a címkéket. Ez volt a jobbik eset, a rosszabbik eset az volt, amikor felpakolták egy kamionba, és mindjárt vitték tovább kelet felé. Utána természetesen a Videotonban készítették a gépeket, és a nagy keleti piac megmaradt. Később a magyarok megvették a MITRA-15-ös gép gyártási jogát is, és ebből lett a magyar R típusú gép. Az R-JAD a KGST országainak Egységes Számítógép Rendszere volt, ennek a legkisebb gépe volt a magyar R 10-es, ami semmivel sem volt kompatibilis, ezt is a Videoton gyártotta, ezzel is sokat dolgoztunk a SZTAKI-ban. Utána az egyetemen a TPA gépek voltak a slágergépek, a programozó hallgatók ezeken programoztak, mai szemmel nézve óriási „floppykat” lehetett beléjük tenni. Utána következett az R 40-es, egy német gyártmány, majd a '80-as évek végén megjelentek a kisebb gépek, pl. az IBM PC XT gépek. (A legkisebb méretű floppy nekem is ismerős, de előtte volt még egy kb. harminc centi átmérőjű is.) Óriási a fejlődés, ma már a 300 giga memória természetesnek tűnik. Azt szokták mondani, évente feleződik az adott területen tárolható memória mérete.

Tanár úr kezdetektől fogva a Collegium Informatikai Műhelyének műhelyvezetője. Tudna mesélni valamit az alapításról, és arról, hogyan fejlődött azóta a műhely? Mik a további tervei?

A Collegium akkori igazgatója, Takács László keresett fel. A Collegiumban már akkor is voltak informatikus hallgatók, ezt az állapotot akarta hivatalossá tenni 2004-ben az Informatikai Műhely megalapításával. Ekkor összesen öt tagból állt a műhely (a műhelyvezető és négy hallgató), az első műhelybejegyzés 2004. február 11-én készült, szövege a következő: „Alakító megbeszélésünk 2004. január 8-án volt, mi lettünk a Collegium legújabb, és minden bizonnyal legkisebb műhelye”. Azóta évente felvettünk általában két bejárót és két bentlakót, ma a műhely 24 hallgatóból és 4 öregdiákból áll a műhelyvezetőn kívül. Mintául a többi műhely szabályzata szolgált, abban az értelemben, hogy járni kell órákra, részt kell venni a TDK-n, és jól kell tanulni. Kezdetben én tartottam két órát, ma már hat-hét órát hirdetett meg a műhely. Ami a további terveimet illeti, szeretnék egy-egy munkába bölcsészeket is bevonni,

ebben a félévben a Digitális publikációk órára már bölcsészeket is várunk. Mindig hirdettük az órákat bölcsészeknek is, például lambda-kalkulust a nyelvészek is tanulnak, de egyetlen félévben sem volt rá példa, hogy tényleg jöttek volna. Matematikusok jöttek, de bölcsészek nem. Remélem, néhány félév múlva már másképp lesz. Az Informatikai Műhely tagjai járnak bölcsész órákra, általában nyelvórákra és különböző előadásokra. Újabb tanárok kapcsolódnak be az oktatásba, az őszi félévben már a dékán úr is tartott egy órát a kollégistáknak. Nagyon jó a kapcsolat az EJC és az Informatikai Kar között, ami abban is megnyilvánul, hogy az oktatóknak a kollégiumban tartott órát kezdettől fogva beleszámítják a kötelező óraterhelésbe. Az ETR megjelenésekor az órák rögtön kaptak EC-s kódot, nincsenek olyan problémák, mint más karoknál. Szeretnék neves tudósokat is hívni, hogy az informatika aktuális vagy átfogóbb témáiról tartsanak előadást, ahová természetesen minden hallgatót elvárunk. Hívtunk már akademikust és Erdélyből egy egyetemi tanárt is, aki két-három éve egy érdekes előadást tartott az erdélyi magyar nyelvű oktatás történetéről.

A felvételi válogatás mi alapján történik a Collegiumba?

A középiskolai versenyeredményeket szoktuk nagyon nagy súllyal figyelembe venni, különösen a tanulmányi versenyeket, ez a fő szempont, Szakmai kérdések ritkán szoktak lenni, mivel középiskolában nem nagyon tanítanak programozást. A matematikatudásukat, gondolkodásmódjukat szoktuk mulatságos feladatokkal ellenőrizni Trükkös kérdéseket szoktunk adni a felvételizőknek, a reakcióidejüket figyelve, mennyi idő alatt jönnek rá, hogy hol van például a hiba a bizonyításban (bebizonyítjuk a felvételizőnek, hogy egy külső pontból két merőleges állítható az egyenesre). Ilyen érdekes feladat például a következő: egy madzagot körbetekernek az Egyenlítőn, ami negyvenezer kilométer hosszú, de eltévesztették a mérést, egy méterrel többnek számolták, a madzag hosszabb lett, „lötyög”. A kérdés az, hogy átfér-e egy egér a madzag alatt, vagy mi átgyalogolhatunk-e alatta. Ezek alapján el lehet dönteni, illik-e egy hallgató az Eötvös Collegium szellemébe.

Tanár úr milyennek látja a hallgatókat a kollégiumban? Milyen pluszt jelent a kollégiumi tagság?

Szokás szidni a hallgatókat, az egyetemen az első évfolyamból csak nagyon kevesen tudták tartani az eredetileg elképzelt tempót. Az Eötvös Collegiumban ilyen problémák nincsenek, a felvételi vizsgán jól válogatjuk ki a hallgatókat. 2004 óta tizennégy köztársasági ösztöndíjas informatikusa van a kollégiumnak. Ifjúsági Bolyai-díjas és Talentum-díjas lett az egyik kollégista, és szépen szerepelnek a TDK konferenciákon is.

A Collegiumban annyiban vannak előnyben a hallgatók a többiekhez képest, hogy részt vesznek a műhelyórákon, és nyelveket is tanulhatnak (most idegen nyelvekről van szó, nem programozási nyelvekről), és természetesen a collegiumi szellem és inspiratív környezet...

Eyjafjallajökull

Bizonyára mindenki hallott az utóbbi hetek jelentős geológiai eseményéről, az izlandi vulkánkitörésről, mely nagy káoszt okozott az európai légi közlekedésben.

Az Izland délkeleti részén található Eyjafjallajökull tűzhányó (N 63° 38' 1.00", E 19° 25' 48.00") utoljára 200 éve tört ki, ám a napokban ismét megmutatta a természet, hogy milyen tehetetlenek is vagyunk mi, emberek. Az imént említett tűzhányó 2010. március 20-ról 21-re virradóra tört ki a vulkáni szigeten. Mi, kelet-európai, recens vulkáni tevékenységtől mentes helyen lakó emberek félelemmel és ámulattal gondolunk egy vulkáni erupcióra, ezzel szemben Izlandon szinte hétköznaposak a lávaöntések. A szigetország egy vulkáni szigeten fekszik, melynek bazaltos anyaga az Atlanti-óceán közepén húzódó, szétnyíló óceánközépi hátságból tör a felszínre. A szilícium-dioxidban aránylag szegény, bazaltos, higan folyó láva a felszínre érve fonatos alakú párnalávákká szilárdul meg (neve az alakjára, nem pedig a keménységére utal). Ez viszonylag békés folyamat, csak kifolyik a forró, 1200 °C-os kőzetolvadék, és szép lassan kövül meg.

Mi a helyzet az Eyjafjallajökull-lal, miért okoz ez ekkora felhajtást? Az anyaga ennek a vulkánnak is bazaltos, ám olyan speciális helyen alakult ki, hogy sokkal feltűnőbb folyamatot eredményez. Az 1 km hosszú repedés mentén magasba törő kitörés egy jégsapka pereme alatt jött létre, így a megolvadó jégből származó víz – keveredve a forró kőzetolvadékkal – úgynevezett freatomagmás vulkánkitörést eredményezett. Tudjátok, ez olyan, mint amikor a fiúkonyhában a forró tűzhelyen lévő edénybe a vízforralóból öntjük a vizet, és mivel az egy szuper találmány, így a fele mindig mellémegy. Na, ekkor a hirtelen gőzképződés milyen robbanásszerűen játszódik már le! Hasonló ez a vulkánoknál is, csak kicsit nagyobb méretekben, és közben a gőz sem makulátlan helyeken megy keresztül. Magával visz egy csomó vulkáni törmeléket, koszt, port, miegymást. Ha a kitörés elég erőteljes, akkor ezt a sok kisebb-nagyobb

anyagot jó magasra felröpíti, ahonnan majd a szelek elsodorhatják ide-oda, elég messze is. Pont ebből lett a probléma. Március 22-én egy mintegy 8 kilométer magasságba emelkedő felhőoszlop jelent meg a vulkán felett. Izlandon általában nyugatról keletre fúj a szél, így a hamufelhőt Európa fölé sodorta. A felhőből a nehezebb alkotóelemek már Izland környékén kihullottak, Európa fölé az apróbbak jutottak. Ezek egy része akár hónapokig a levegőben maradhat.

Sok helyen olvashattuk, hallhattuk, hogy Nyugat-, majd Közép-Európa légtereit ideiglenesen lezárták (a miénket április 16.-án). De miért jelent olyan nagy gondot ez a parányi részecskékből álló hamufelhő a hihetetlen mérnöki precizitással megtervezett Boeing-ekben és Airbusokban? Nos, pontosan ezért! A repülőgépek hajtóműiben az a finomszemű hamu úgy le tud üledni és össze tud kompaktálódni, hogy teljesen eltömíti a járatokat. Ez pedig könnyen az adott hajtóművek leállításához vezethet, ami pedig káros az egészségre. Mellesleg ugyanúgy káros lehet ez közvetlen az emberre is. Ezek a kis hamurészecskék mikroszkóp alatt nézve miniatűr tűkre, szilánkokra hasonlítanak. Ha a tüdőbe jut, igen csúnya kárt tud okozni akár rövidtávon is. Nem véletlen, hogy WHO (World Health Organization) az asztmás betegeknek a zárt térben tartózkodást javasolta. Szakértők szerint azonban Magyarországon légúti megbetegedésektől nem kell tartani, mert a hamufelhő a magasabb légrétegekben marad. Ellenben velünk, Izlandon már sürgősségi intézkedéseket is végre kellett hajtani, így több száz embert evakuáltak már eddig a fővárosból, Reykjavik-ból. Őket sem a hamufelhő veszélyezteti, hanem a hirtelen jégolvadás miatti heves áradások.

Végül geológiailag az eseményről annyit ejtenék, hogy valami csodálatos eseménynek lehettünk – és lehetünk még e percekben is – szemtanúi, akár több millióan egyszerre a világon, hiszen a kitörés helyszínéről élő webkamerás közvetítés folyik több netes portálon is. Számos felcsigázott „geomókus” utazna most a helyszínre élőben látni kitörést, ám aki ezt nem teheti, az marad a gép előtt. Akit részletesebben érdekel a kitörés, az tájékozódhat az ELTE közetani tanszék „vulkánhíradó” nevű oldalán:

http://petrology.geology.elte.hu/KGT_vulkan.html

Magyar Levente

A szerelem diadala

nyílt próba a Katona József Színházban

Amikor először meghallottam, hogy Ascher Tamás *A szerelem diadala* címmel rendez előadást ebben az évadban a Katona József Színházban, kicsit megijedtem. Mi jót ígérhet egy ilyen cím? Ha nem Ascher neve szerepelt volna e mellett a cím mellett, talán itt véget is ért volna rövid ismeretségem a tervben levő előadással. De az ő neve állt ott, én pedig örömmel hagytam magam meggyőzni. A színház világnapján a 2010. április 23-án bemutatásra kerülő darab nyilvános próbáján jártam.

A nyílt próba elnevezés persze már önmagában is ellentmondásos. Ki látott már olyat, hogy egy próbán százötven-kétszáz néző ül a nézőtéren? A készülő előadás színészei bizonyára nem sokszor, ahogy ezt Ascher is gyorsan előrebocsátja. A rendező viszont kellő rutinnal kezeli a helyzetet, mesél a nézőknek, instruálja a színészeket, majd körülbelül másfél óra elteltével és az első felvonás végeztével búcsút vesz tőlünk, hogy a próba valóban próbává váljon a nyílt jelző elvesztésével.

Amikor először szemügyre vesszük a színpadot, megállapítjuk, hogy szekrényeknek tűnő dolgok állnak az oldalai mentén, valahol hátul két nagy létrával. Ascher már meséli is, hogy bármennyire is hihetetlen, ebből egy üvegház lesz az előadásra, világos háttérrel, négy kisebb tóval, baloldalt száraz venyigékkel, a jobb falon pedig surranó gyíkokkal. Ez utóbbi ötlet különösen népszerű a közönség körében, hisszük is, meg nem is. Ascher szerint majd mágnessel huzigálják a bádogfal túloldalán a gyíkokat – meglátjuk.

Az egyébként dacosan nem politizáló előadás Pierre de Marivaux eredetileg három felvonásból álló vígjátékából készül, Ascher pedig elmeséli, hogy szünet nélkül fogják játszani, és hogy a három felvonás három különböző napszakban játszódik, kezdve a kora reggel gőzölgő tavacskaival, folytatva egy olyan dél körüli napszakkal, ahol a legnagyobb kavarodásban süt majd ki legfényesebben a nap, és végül eljutva az esti záróképig, ahol az üvegházon túl, valahol a kertben fáklyák gyúlnak ki, jelezve, hogy minden probléma megoldódott.

Egyelőre azonban maradjuk az első jelenetnél. Dankó István mint Arlekin, a szolga bemászik egy leginkább bádoghordónak tűnő valamibe, Jordán Adél és Pálmai Anna pedig jelzésszerűen férfinak öltözve megmásszák az egyik nem túl bizalomgerjesztő létrát, hogy Leonidaként és Korinaként az egyelőre szintén csak jelzésszerű tetőről lopózzanak be Hermokratész filozófus üvegházként megjelenő kertjébe. Ascher közben magyarázza a helyzetet, és megtudjuk, hogy Leonida egy fiatal királynő, aki beleszeret a Hermokratész szárnyai alatt nevelkedő ifjú Agiszba (aki melleleg a jog szerinti uralkodó), és szolgálójával férfiruhát öltve a filozófus tanítványává kíván szegődni, hogy titkon közelebb kerüljön szerelméhez.

Ascher szerint Leonidáék majd a dramaturgi szobából egy csapóajtón keresztül fognak érkezni az elzárt birodalomba, mit sem tudván a hordóban fürdőző Arlekinről. Leonida és Korina párbeszédében meghallgatjuk Agisz családjának kusza történetét, amit Leonida kisebb-nagyobb virágcserepek tologatásával demonstrál is, a végén pedig előkerül Agisz figurája, mint egy alma, amit Leonida kellő pillanatban rágcsálni kezd, majd szintén kellő pillanatban elhajít. Ascher egyszemélyes hangaláfestésként felszálló madarak hangját utánozza, majd letorkollja az ehhez képest a hordóból későn felbukkanó Dankó-Arlekin. Dankó azzal védekezik, hogy neki Ascher vijjogása nem volt elég egyértelmű, sőt, épp annyira volt madárhang, mint Ascher korábbi kísérletei a visszhang utánzására. Egyszóval roppant jól szórakozunk.

Nemsokára előkerül a friss Kossuth-díjas Bezerédi Zoltán is Szairész, a mogorva, beszélő nevű kertész alakjában, és Mészáros Béla Agisz szerepében, a próba pedig egyre jobban pörög. Egyes mozzulatok hihetetlenül begyakorlottnak tűnnek, másokat többször is újrakezdenek a színészek: felugrani a másik hátára primán megy, egy arrébbhúzódást vagy baráti kézfogást még gyakorolni kell.

Hamarosan színre lép Hermokratész hűgának szerepében Szirtes Ági és végül Hermokratész szerepében Máté Gábor is. Ascher közben elmeséli Agiszról és HermokratésZRól, hogy épp honnan jönnek, és a mindennapiság kis eszközei, mint egy pohár tej vagy egy újság már biztos pontokként állnak az előadásban.

Persze a sorban megérkező különböző szereplők mind más és más viszonyba kerülnek Leonidával, aki hol férfiként, hol lebukva, nőként a bizalmukba kíván férkőzni. Végül a legtöbb szereplő vonzódást érez iránta, kivéve Agisz, aki jó barátként tekint rá.

Az első felvonás végére tehát jócskán van mit kibogozni de van még mit összegabalyítani is. Hogy mindez hogy fog történni? Az előadásból hamarosan kiderül!

Sándor Júlia

„A pokol térélmény”

De Sade márki a Bárka Színházban

Nézőtér helyett forgószékek... Színház helyett örültekháza... Prüdéria helyett provokáció... Feloldozás helyett kárhozat... De Sade márki. Pontosabban? Megbotránkozás, sadizmus, erotómánia, pornográfia, grafománia, örület, végletesség, libertánia... mindezt kegyetlen őszinteséggel és őszinte kegyetlenséggel. Még mindig rébuszos lenne a fejtegetés? Miért is lengi körül ezt a nevet suttogott kárhoztatás? A márki valamikor a 18. század végén élt, és ugyanúgy közveszélyesnek ítélték a 20. század közepén, mint saját korában. Írásai (pl. Szodoma százhusz napja, Justine) és ő maga is a Zárt Osztályon végezte. Míg előbbieket a könyvtárakban zárták el, Sade-ot a párizsi Charenton bolondokházában. Ám egyik sem tudta megakadályozni az életmű terjedését...

Most pedig, mikor javában tapossuk a 21. századot, ugyanúgy elénk kerül. Még mindig meghökkent, vagy csak hideg nyugalommal nyugtázzuk, hogy persze-persze ilyen is van, de mi kívülállóak vagyunk, csak nézők... A helyzet viszont az, hogy nem kívül, hanem belül vagyunk. Akár elismerjük, akár nem... Merthogy az előadás elkezdődik, és mi is belépünk. A teremben forgószékek: ülj, ahova tetszik. Minden köröttünk játszódik, a pokol térélmény. Az események pedig kényszerpályára állítottak. Ezzel addig nincs is baj, amíg mindenki a magáén mozog, valamiféle nem normális, de mégis nyugalmi helyzetben. Sade márki (Mucsi Zoltán) elfogadja Charentont és kényelmes bezártságát, már nem üvöltözik, nincsenek rohamai, nem veszélyes sem önmagára, sem másokra. Csak írni akar – és az abbé (Telekes Péter) ezt természetesen engedi, miközben nem kívánja elolvasni az elkészült műveket. Él és élni hagy. Harmonikus, nemde? Amit nem tudunk, az nem fáj: a márki ír, az abbé nem olvas.

Ám itt jön a történetben a „de”. Ugyanis a bolondokházába kerülő új doktor (Seress Zoltán) bizony olvas is, és a legkevésbé sem gondolja úgy, hogy a márki írásai veszélytelenek lennének. Már hogyan lennének közveszélyesek, sőt mi több: a közerkölcs mellett romba dönthetik a doktor és Charenton hírnevét, no és a márkinéét, akinek bőkezű adományai nélkülözhetetlenek... De mihez is? Mint kiderül: ahhoz, hogy a megingathatatlan doktor luxust teremthessen kevésbé megingathatatlan arájának... Mindenkinek megvan a maga motivációja, a jó helyett a kényszerút választva. Így hát kényszerű helyzetbe kell hozni azt is, aki eddig a maga jószántából cselekedhetett: ennek a begyűrűző akarاتفeladási kényszernek az áldozata az abbé. Ez a kényszerpálya-elv rendezti az egész „színpadképet”. Az abbé folyosója jobbunkon, a doktoré balunkon... Csupán két találkozási pont adott: a márki cellája és a doktor irodája, ami inkább valamiféle sötét gyóntatófülke. Ami nem is csoda, hiszen odabent furcsamód folynak össze a szerepek: az orvos áll papként, ő a hatalom kézbentartója – ítél, átkoz, feloldoz. Az abbé cselekszik, kezeli a betegeket, ahogy tudja... Aztán szépen lassan felmorzsolódik saját elveivel egyetemben. Az egyetlen, aki átjár a tereken, az a varrólány (Parti Nóra). Ez emeli ki a többi szereplő közül, ő az egyetlen, aki helyén tudja kezelni a végletes elvi harcokat, szűzies jelzője inkább egészséges gondolkodásában rejlik. Pont ezért kellene hangsúlyozottabbnak lennie halálának, az értékvesztés ugyanis ebből következik. Az „ártatlan” halála a kulcs a következményekhez, pontosabban ez maga a következmény, a márki jól csengő szlogenjeinek ellenpontja; az esemény, ami felteszi a kérdést: meddig terjed a művész szabadsága és felelőssége? Hiszen minden küzdelem ellenére mégiscsak minden a márki eszeveszett örületei körül forog... A térhasználat mellett persze ki kell térjünk a színészi játékra is. Aki jó volt, arról nehéz sokat írni anélkül, hogy túlpatetizálnánk. Nem kérdés, hogy Seress Zoltán vitte a prímet, persze az alakításáért díjat nyert Mucsit sem felejtethjük. Telekes Péter alakítása volt a gyenge pont, mondhatni, ő volt a játék vesztese, akárcsak az abbé...

És hogy mi marad a végére? Mindenféleképpen egy közönséget megosztó színházi élmény, ami tetszhet vagy nem tetszhet, de nem hagyható szó nélkül. Marad a konklúzió: az, hogy hiába darabolod fel az ördögöt, hiába mosod kezeidet... A Biblia mellett a polcon ott lesz a márki könyve is. A szent és a kárhozat. A kérdés, hogy melyik mond igazat a világról, és melyik hazudik.

Markó Anita

Ülve – állva

Az életünket, az identitásunkat ellentétpárok határozzák meg. Férfi-nő, fiatal-öreg, bölcsész-dögész, hetero- vagy homoszexuális, a lista csak ott ér véget, ahol a személy kezdődik. Boldogan aggatjuk magunkra és egymásra az efféle bélyegeket, és attól érezzük igazán teljesnek az életünket, hogyha ilyen paradigmák mentén elhelyezkedhetünk. Érthető, hiszen valahova mindenki tartozni szeretne, és a magunkfajtákat az ilyen határozók alapján könnyebb beazonosítani; valamivel szemben pedig sokkal könnyebb bármiféle meghatározást adni – ha nem férfi, hát nő, ha nem dögész, hát bölcsész. Persze ez nagyon fekete-fehér gondolkodásmód, de az ember hajlamos monokrómra egyszerűsíteni a világ dolgait.

Azonban van egy mindenki életében jelenlevő ellentétpár, amelyet az emberek túlnyomó része figyelmen kívül hagy az identitása meghatározására való törekvésben. Legfőképp talán azért, mert legtöbbjüknek sejtelmük sincs arról, hogy a kérdésnek két válasza is lehet. Prüdériára fogni ennek a kérdésnek az elhanyagoltságát erős rövidlátásra vallana azonban. Mélyebben rejlik ennek a mulasztásnak az okozója, és akármilyen ellentmondásos is, a megoldás mégis egyszerűnek bizonyulhat. Egyszerűbb legalábbis annál, mintsem hogy erkölcsi aggályokra fogjuk a kérdéskör felderítésére tett kísérletek elfojtását. Annyiról van szó, hogy már kora gyerekkorban megtalálja mindenki erre a gyakorlati problémára a maga megoldását. A probléma pedig a következő: az ürités utószójaként történő seggtörlés folyamata hogyan valósuljon meg.

Végezzünk el egy igen egyszerű kísérletet. Emeljük fel kényelmes ülőhelyünkről hátsó fertályunkat, fojtsuk el mélyről feltörő gátlásainkat és az emberi kontaktussal szembeni undorunkat, és szólítsunk meg egy rövid kérdés erejéig tíz tetszőleges embert. Szigorúan nem reprezentatív felmérésről van szó persze, nem kell ide tudományos igény. A következő a kérdés: amikor seggét törli a kedves úr vagy úrihölgy, állva, avagy ülve teszi azt? Igencsak meglepő lesz az eredmény, és mindkét tábor hívei meg fognak rendülni hitükben: nagyjából fele-fele arányban oszlik el az ülők és az állók aránya.

Persze az „ülés” és az „állás” bélyegek leegyszerűsítései a metódusok formájának. Az ülők valóban ülnek, de az előrehajlás is része a folyamatnak; az állás viszont inkább egyfajta guggolás: néhány válaszadó

esetleg azt felelheti, hogy egyik tábornak se tagja, hiszen állni egyenesen szoktak az emberek, ők pedig a leírások szerint 90-120 fokos szögben térdüket behajlítva végzik a nemes procedúrát. Ez viszont valójában az állvatörlés egyetlen hatékony módszere.

Persze amint megtudja a legtöbb seggtörlő, hogy kétféle megközelítés is létezik, beindul a sárdobálás – illetve, hogy témába illő legyen, a szarhajigálás. Az ülők szörnyülködnek, hogy hogyan lehet állni, az állók pedig kinevetik az együgyű lelkű ülőket. Vegyük hát a két álláspont mellett és ellen szóló érveket, és a tévhiteket oszlassuk el; mint igazi tudós, e cikk írója mindkét módszert tüzetes vizsgálatnak vetette alá mind elméletben, mind gyakorlatban.

Az ülvetörléssel kapcsolatban felmerülő legfőbb aggály, hogy ahogy a törlést végző kéz hátranyúl, beleérhet a szenteltvízbe, és ilyenén módon összepiszkolódhat. Ez azonban teljesen irracionális feltételezés. Felkérném a kedves olvasót, hogy képzelje maga elé a szentélyt. Hajtsa le gondolatban az ülőket, és mérje fel a vízszint és az ülőke pereme közötti távolságot, utána pedig fontolja meg, milyen vastagok ujjai, és milyen alacsonyan helyezkedik el a lyuka. Ígérem, lesz elég hely bőven ott egy gyors felfele irányuló törlésre minden akadály nélkül. Esetleges kényelmetlenség előfordulhat persze, és az érzés kimondottan idegen lesz elsősre, de vízzel nem lesz kontaktus.

Az állvatörléssel kapcsolatban ellenben higiéniai ellenvetések szoktak felmerülni. Azt mondják hozzá nem értők, hogy ahogy az ülvé szétfevülő farpofák alaphelyzetükbe visszaállnak, a maradék székletet összprevelik és egyenletesen elosztják egy nagyobb felületen. Ez valamivel jogosabb érv, mint az előző, ülvetörlés elleni, azonban mint húsz évig szigorúan állvatörlő, állíthatom, hogy fölösleges emiatt aggódni. Enyhe szórás valóban van, főleg a szőrösebb seggúek esetében, de ha a vécépapír befogadóképességét is figyelembe vesszük, rá kell jönni, hogy ugyanannyi törlésbe kerül kitakarítani a környéket. Ráadásul sokkal nagyobb mértékű elkenődést okoz maga a törlés, mint a felállás folyamata.

Nézzük a két megoldás mellett szóló érveket. Az ülvetörlés sokkalta kényelmesebb, hiszen nem kell felállni, csupán papírt fogni, és hátralendíteni. Az állóknak viszont kijár az a megtiszteltetés, hogy megcsodálhatják távozóban az alkotásukat teljes mivoltában, mielőtt elfedné a szennyes vécékendő. Büszkeség vagy kényelem: ez az egyetlen vezérelv, amely mentén érdemes dönteni a két módszer között.

Talán ha az eredetét vizsgálánánk a két különböző szokásnak, igazán elmerülhetnénk az önismeret mélyebb bugyraiban, akár a társadalom valódi rugóit is megtalálhatnánk. Vallásnak, nemnek, neveletésnek, származásnak mennyi köze van az ülve- vagy állvatörlés kialakulásához? Esetleg a szarási szokásainkat a legbelsőbb meggyőződéseink vagy lelki folyamataink határozzák meg? Számos hasonlóan obskúrus megosztó probléma létezik: a vécépapírtekercs vége elöl, vagy hátul lógjon le; törléshez készülődve összehajtja-e az illető a papírt, vagy csomóba szed egy maréknyit; kiszámolja-e a felhasználandó kockákat, vagy megpörgeti egyszer a tekercsot, és ami lejön, azt beáldozza mind a tisztálkodásra? További tanulmányokat lesz szükséges erre a kérdéskörre szentelni; mindenesetre végezze mindenki a saját ízlése szerint. Kellemes üritést!

Körtesi Márton

Sajtólég-robbanás, avagy hogy füttyül a nyomdarigó

sajtólég fn *biz sajtó* Szerkesztőségben: 5-15% főszerkesztői utasításnak és a szerzői kreativitásnak könnyen robbanó keveréke.

A sajtólég tehát a mélyművelésű újságírásban megjelenő robbanóképes elegy. Mivel szintelen és szagtalan, a legfőbb veszélyt jelenti elsősorban a szoros határidőkre termelő szerkesztőségekben, de előfordul nem ritkán iskolai lap kistermelése során is.

A sajtólég keletkezéséhez a szerzői kreatív ötlet megjelenése szükséges. A kreatív ötlet hosszú „ihletődési folyamat” mellett jön létre, akár már a lapszám tervezésének kezdeti időszakában is. A szerkesztés folyamán az újságírói térségekbe a kreatív ötlet különböző jelenségek során jut be, és keveredik a főszerkesztői elképzelésekkel. A veszélyt azonban az jelenti, ha a szerzői kreativitást követő ihletszerzés felezési ideje meghaladja az ötletleadás idejének határértékét.

Persze a sajtóléget a közhiedelemmel ellentétben nem minden szikrajelenség robbantja be. A „hideg” szikra nem okoz berobbanást, mert hőmérséklete nem éri el az indulatok fellobbanásához szükséges °C-ot, illetve a jelenség időtartama olyan rövid, hogy nem keletkezik elegendő hő- és szitokmennyiség. A legutolsó határidőből való kicsúszás szikrája azonban beindíthatja a robbanást.

A berobbanáskor a detonáció miatt szűk szerkesztői térségben lökéshullám indul el, amely deformációkat eredményez, esetenként összeomlásokhoz vezet. A szerzőknél az égés külső és belső írói szerveket károsít, a fellépő ötlethiány fulladást, a keletkező szókapcsolatok mérgezést okozhatnak. A robbanás romboló erejét a véleményekben levő iránytörések, ívek fokozzák. A ritka túlélők rohanó-robajló túlnyomásról számolnak be. A katasztrófát követően a hirtelen bekövetkező kreatív ötlet-csökkenés egy ellentétes irányú, szívó hatású lökéshullámot indít el, ami az ihletődés folyamatának idejét, s ezzel egyenes arányban a határidő tolodásának mértékét is tovább növeli.

A szerencsétlenség elkerülése érdekében két megelőzési elvet kell betartani: meg kell akadályozni a szerzői kreatív ötletet követő ihletődési idő felhalmozódását, és ki kell zárni a gyűjtőok keletkezését, illetve a robbanóképes eleggyel való érintkezését. A két esemény egyidejű megjelenésének elkerülésével a sajtólég-robbanás megelőzhető.

Markó Anita

Barta Tamás:

Úton

Néma tél a szép erdővidéken
Néma árkok szaladnak a kézben
De a hegyek láncukkal beszélnek
Továbbadja magát minden ének

Hó szitál, s a szablya rejtve marad
Mozog minden, föld az avar alatt
Mozdulnak az alkonyat csíkjai
Híreiket rengeteg issza ki

Nem látni itt határjelző táblát
Ős-gyökér az ösvényeken átrág
Feloldódnak szélben a harangok
Mozdulatlan gyulladnak a hangok

Nem szavakat keres itt a vándor
Madár-hang, ha leszöki az ágról
Nem szökevény, hogy rejtse gerincét
Mélyre ásott: előszedte csendjét

Boríthatná árja patakoknak
De a vizek nem fölötte folynak
Ugrásról ugrásra, lépésről lépésre
Jut messzebbi kőre, messzebbi regébe

Takó Ferenc:

Makó

*„Innen indult hadba a híres, nevezetes Makó lovag,
aki azonban csak Spalatumig ment és ott sehogy sem akart hajóra
szállni,
mert jól beszédett a dalmata borból és folyton azt kiabálta,
hogy ő az Istennek se megy tovább, mert ez a város már
Jeruzsálem.”
(Szabó László: Kruzsló királya)*

Kurta kürtű, léha Lehel,
mene, mene, s „mene, tekel...”
-dúdolja a dúló szélben,
dilbe-dalba dülve délben,
úgy ültünk ott: a kis sipos,
fakó Makó, az obsitos,
és el(csig)ázott osztagon,
lebzselve kornyadt asztagon.

És a puszta fütyült Proustra,
időtlenét tikkadozta,
s Idee-tlenül száradozva
játszogattunk számadozva:
ha Nap szúrta, szembekötősdit,
vagy abszurd Sam Beckett-ősdit,
ők, mint Didi, én, mint Gogó,
hátha majd felém int Godot.

De, hogy őt hiába vártuk,
kezünk lány hajába vájtuk,
csillagot is választottunk,
csillogott is választottunk
arca sápadt holdvilágnál,
hanem aztán holtig ágál:
lelkes legény nem kell neki,
mer' abból jó nem kelne ki,
ha kilesné kósza hajnal,
hogy fonódott kóc a hajjal.

Így maradtunk (le)vert sereg,
szobort csoport, se est, se reg
nem dudoltunk többet róla,
minek szipeg, rí a róna.

Ki lábra kap, ki szárnyára,
ki egy meleg kaszárnyára,
bandukolunk, bakák, bakók,
bamba keltű, fakó makók,
poros soros közlegények,
nyumukba' száz bezzeg-ének,
s ha találnek, mindegy, kiket –
túlsipolnák mindegyiket.

Barta Tamás:

Héja

(Gyimesi héjsza)

Szárnyaimba kapaszkodjál
Víjjogásommal daloljál
Repülve

Szárnyainkat jól meg tartsuk
Felemelve megmutassuk
Az égnek

Dörgés után, ha rebbentek
Tollaimban Ti legyetek
Rajzolva

Filmajánló

Alejandro Amenábar: *Agóra*

Egy film egy multikulturális, etnikailag, vallásilag egyaránt kevert világról államok közti összefogásból, hatalmas nemzetközi pénzekből, hiteles dokumentumok alapján. Az eredmény lenyűgöző.

A történelmi filmeket általában két okból szoktuk szeretni: vagy mert látványos, technikailag jól kivitelezett, korhű és szépen fényképezett az alkotás; vagy azért, mert egy izgalmas múltbeli szituáció bemutatásán (vagy inkább átgondolásán) keresztül képes fontos, nyugtalanító emberi kérdéseket feltenni. (A tapasztalat azt mutatja, hogy ez utóbbiak kisebb költségvetésből készülnek, ritkább állami támogatással.)

Nagyon ritka madár az olyan alkotás, amelyben a fenti szempontok ennyire erősen tudnak érvényesülni, és ilyen jól képesek kiegészíteni egymást. Pedig kevésbé ismert korról vagy személyről, ha nem a nagy nemzeti büszkeség/trauma-témakört jelöli ki fő csapásiránynak, mindig kockázatosabb filmet forgatni. Hiszen ki ne hallott volna már Nagy Sándorról, Szent Ferencről, Caesarról, Hitlerről, és ki ne lenne kíváncsi, hogyan teszi őket élővé egy-egy rendező. Hüpatia nevééről azonban jóval kevesebbeknek ugrik be bármilyen történet.

Pedig a téma izgalmas, regényes, és bizonyára sokaknak nyugtalanító. Az időpont a Krisztus utáni IV-V. század, a színhely az egyiptomi Alexandria, egy igazi ókori metropolisz. Kultúrák keverednek, vallások élnek egymás mellett, elvont filozófiák és tudományos tételek huzakodnak egymással. Az utcán mindenféle rassz megtalálható, görög, latin, kopt, arámi szót egyaránt hallani. (Persze ez utóbbit mi nem érzékeljük, mert a film angol nyelvű, de az például szimpatikus gesztus, hogy minden szereplőt hagytak a maga hangján, a maga természetes akcentusával megszólalni, senkit nem szinkronizáltak.) Ebben a közegben tevékenykedik Hüpatia (*Rachel Weisz*), a filozófusnő, az égitestek mozgásának fáradhatatlan kutatója. Az egész univerzum szerkezetét akarja megérteni, nem érdeklik aktuális politikai-vallási viták. Nem érdeklik még a férfiak sem, mégsem nézi le senki, mert határtalan lelkesedése és energikussága bárkit magával tud ragadni, tanítványai rajonganak érte, a város megbecsüli. Egyre közeleg azonban az idő, mikor Hüpatia és apja, Theón (*Michael Lonsdale*) addigi békés alkotómunkája kérdésessé válik, válik az utcán folyó nyugtalanító események miatt. Az addigi heves

vallási viták a felek agresszivitása miatt egyre inkább eldurvulnak, és hamarosan véres eseményekre kerül sor. Az erőviszonyokat pedig mindenki rosszul méri fel, a római hatóságok állásfoglalása is nem várt eredményt hoz: a keresztények magukhoz ragadják a hatalmat. Ezzel minden egyensúly felborul.

Itt következik az a rész, ami miatt a film valószínűleg elképesztően heves támadásoknak lesz a jövőben is kitéve: a keresztények bemutatásának módja. Egy agresszívan terjeszkedő vallás arrogáns képviselőinek ábrázolja őket a film, rejtett tömegindulatok felszítóinak, az antik világ tudományos-filozófiai értékeit szisztematikusan pusztító „barbár” veszedelemnek. (Elképesztő jelenet például az alexandriai „pogány” könyvtár ostroma.) Mielőtt azonban ideológiai elfogultságunkból fakadóan foglalnánk állást a filmről, nem árt a cselekményt távolabbról is megvizsgálni. (Érdekes, hogy a film a legváratlanabb pillanatokban teszi ezt meg, szó szerint: a kamera távolodik, hirtelen nagyototálban látjuk az egész várost, benne a szaladgáló hangyáknak tűnő, viaskodó emberekkel. Majd még később újra nő a távolság: az egész Földet látjuk az űrből. Alexandria csak egy pont a térképen. Éppen az ilyen távolodások adják a film keretét.)

Ha figyelmesen nézzük ugyanis, rájövünk, hogy a film nem feltétlenül a kereszténység elleni vádirat. Elsősorban a dogmatikusság és fundamentalizmus, a fanatizmus és fanatizálhatóság kérdését feszegeti. Amely (éppen ez lenne a film egyik fontos üzenete) bármely ideológiát elérhet. Amikor az üldözöttekből hirtelen üldözők lesznek, a leszámolás egyre igazságtalanabbá és véresebbé válik. Ha pedig egy ideológiában megjelenik a kizárólagosság, az „egyedül üdvözítő módszer” gondolata, nehezen tud egy békés kisebbség az eredeti testvériség- és szeretetelvűségre, az ideológia alaprétégére hivatkozva útjába állni egy feltűzött, romboló többségnek. Az, hogy a film mindezeket a kereszténységre vonatkoztatva is megmutatja, csak bátor húzásnak tekinthető: állásfoglalásnak amellet, hogy mindig eljöhét az idő bizonyos történelmi igazságtételre. Az, hogy egy évszázadokig kulturálisan meghatározó ideológiának megmutatjuk a pusztító arcát is, nem jelenti még az adott ideológia elvetését. Csak az azzal kapcsolatos kétségeket, azt, hogy nem minden pozitív, ami hozzá kapcsolódik, és azt, mekkora felelősségük van az ideológiai örökség továbbvivőinek abban, hogy vajon az építő vagy a pusztító tendenciák kerülnek-e előtérbe.

Zavarbaejtő képsorok: Kürilliosz, a később szentté avatott alexandriai pát-riárka (*Sammy Samir*) beszédet kezd a zsidók ellen bosszúért kiáltozó

tömeg lecsendesítésére. Legalábbis ezt gondolná a néző elsőre, ezt sugallja a püspök szelíd, halk beszédmódja is. De hamar kiderül, hogy valójában csak a zsidókkal szembeni ellenszenv még erősebb felkorbácsolása, illetve ideológiai megtámogatása a célja. És a tömeg bekapja a horgot: hamarosan minden eddiginél véresebb pogrom következik. Egy következő jelenet. A végén szintén kanonizált szentté váló parabolánus szerzetes, Ammoniosz (*Ashraf Barhom*) (akit a film elején szuggesztív, magával ragadóan közvetlen, mondhatni barátságos embernek ismertünk meg) az általa legyilkolt zsidók tetemei felett folytat baráti eszmefuttatást társaival arról, hogy miért volt erre szükség. Érvei nyakatekertek, de hangja derűs: látszik, hogy cseppnyi kétség nincs benne saját tettei iránt, csupán barátainak akar lelki támogatást nyújtani, megnyugtadni azokat, akik netán nem biztosak a dolgukban. Később Kürilliosz a Bibliát felmutatva és Pál apostolt szó szerint idézve követeli hívei előtt az apolitikus, de a városi előljáróság bizalmát addig élvező Hüpatia kitűrésát a helyéről, azét a nőét, akire még keresztény ellenfelei is bizonyos tisztelettel néznek. Vajon lesz-e valaki, aki ellentmond a tekintélyes egyházi vezetőnek? Feszült pillanatok.

De nem csak történelmi szempontokból érdekes ez a mű, hanem azért is, mert ismerős, fájdalmas emberi drámákat látunk közben. (Még hozzá úgy, hogy egyik főszereplő története sem sikkad el vagy válik lényegtelenül elmaszatolttá.) A szituáció ismerős: az elején egy szakmai-baráti körből, Hüpatia és tanítványai köréből indulunk. Különböző emberek, akiket valami közös érdeklődés, munka, viták mégis összetartanak. És a végére eljutunk valahová: ebből a körből a történelem viharában különböző utakat bejárva ki gyilkossá, ki áldozattá, ki cinkostársá, ki tehetetlen menekülővé válik. Két reménytelen szerelem (még ez, a szerelmi szál sem sablonos!): Davoszé, Hüpatia rabszolgájáé (*Max Minghella*), aki eszes és szelíd tudósságából reménytelen keserűsége (és Ammóniosz barátsága) hatására válik előbb jótékony, majd fokozatosan a tömeg őrzőjévé sodródó kereszténnyé, csavarrá a gépben. Mégsem lesz fanatikus: ő az egyetlen kétkedő, szánakozó, helyét kereső és szerelmét mindvégig rejtetten őrző mélyen humánus ember a parabolánusok között. A másik Oresztészé (*Oscar Isaac*), az előkelő ifjúé, aki egész más utat jár be: öntudatos filozófustanítványból (aki tud harcias, bátor is lenni, ha kell) a hatalom felelős, szolgáló embere (prefectus) lesz, aki a végén mégis összeroppan belső harcainak súlya alatt. Hüpatia iránti érzelmei nem tudnak megnyilvánulni másban, csak egy bizalmas barátságban, bármennyire is többet szeretne ennél.

Talán ő az a szereplő, akivel a néző leginkább azonosulni tud, akit leginkább sajnál, ha másért nem, éppen beteljesületlen szerelme miatt.

A film látványvilágát, kidolgozottságát már dicsértem az elején. Látszik, hogy rengeteg munka és megelőző kutatás van benne. Ha felülemelkedünk a filmmel kapcsolatos vitákon, már csak ezért is érdemes megnézni, hogy gyönyörködhesünk a viseletekben, az emberi arcokban, az épületek lélegzetelállító rekonstrukcióiban, az egész ókori Alexandria csodálatos és (valószínűleg) hiteles újjáteremtésében.

(A film honlapja: www.agorathemovie.com)

Barta Tamás

Patkó Levente:

Betűk nélkül

Tegnap könyvtárnak néztelek.
Nem-nyíló sávok borítóid között
bolyongtam betűt koldulva
címtelen gerinceket simogatva
mikor ívek futottak felém
és az ötödik után elaludtam.
Porlepte tüdővel keltem
bámulva olvasó közönséged:
szemek zónáiban sorok
küzdöttek ésszel.
Álomtelített nyál merengett
szám sarkában szédült a tér
mégis mögédünk sunnyogtam
de üres lapok gúnyoltak.
Zaklatott meneküléskor
bedőlő trapéz polcok
könyvfalai agyonnyomtak.
Tegnap könyvtárnak néztelek.

Barta Tamás:

Eső, eső

a teremtés ezüst könnycseppjeiben
nézik magukat a percek
fejükön átbucskáznak
szálló porszemek

Markó Anita

Hasonlatok 1.1-1.3

*„Két önzés párbaja minden egyéb.”
(Szabó Lőrinc)*

Hasonlatok 1.1 – Te

Olyan vagy,
mint a levegőben szálldosó
szöszök.
Finom és légies?
Nem erre gondolok.
Hanem, hogy zavaró.
Az, hogy vagy.
Téged mindig leporolnálak a ruhámról.
Lehetnék allergiás is.
Rád.
De mégsem.
Önkéntelenül megfigyellek,
ahogy ide-oda sodródsz.
És kóricálsz köröttem,
beleakadsz a hajamba,
végigszaladsz az arcomon...
Azért mégis hiányozna,
ha nem jönnél.

Hasonlatok 1.2 – Én

Olyan vagyok melletted,
mint egy kockás terítő,
vasalt abrosz,
karodra aggattál,
szaladsz velem,
lobogok végig az utcán.
Széllel játszok,
Nappal játszok,
megtanítanál repülni.
Én elhiszem.
Hát akkor erressz!
Repülni akarok.
Már tudok.
De nem veled.
Nélküled.

Hasonlatok 1.3 – Mi

Olyanok vagyunk
-te meg én, mi ketten-
mint zsák meg a feltja
így mondtam egyszer
majd te is
aztán belegondoltunk
miként is lenne
de mégse volt jó
te nem vagy zsák
és én se felt
és fordítva sem az igazi
mindhiába
egymás mellé öltődünk inkább
két felt leszünk
egy zsákon
összevarrhatatlanul.

Táncházmozgalom Magyarországon

„Mert mibennünk zeng a lélek,
Minket illet ez az élet!”

(Nagy László: Táncbeli tánc-szók)

Magyarországon a folklór tanulmányozásának és ápolásának egy különlegesen hatékony formája alakult ki, amely hatékonyan tudta beépíteni a falusi (paraszti) népesség hagyományait a városi emberek szórakozásába, mindennapjaiba. A Táncházmozgalom lényege leginkább az, hogy a néptánc és népzene színpadi műfajból újra közösségi szórakozási formává vált. Létrejött az a hely, ahol lehetőségük van „amatőröknek” is beszállni a táncba, ahol az aktív részvétel és az improvizáció a lényeg, a látványosság helyett a saját szórakozás. A mozgalom egyik alapítója, Halmos Béla megfogalmazása szerint:

„-a táncház nem produkció, hanem szórakozási forma, amelyben a népzene és a néptánc (...) eredeti formájában jelenik meg; (...) -a táncházmozgalom olyan kisközösségek összessége, amelyben a résztvevők aktívak, öntevékenyek és nem a >>kitenyészített<< profik iparilag előállított termékeinek hallgatói, nézői (ez egyben kemény munkát is jelent, hiszen a zene és a tánc csak hosszú, (...) tanulás, rendszeres (...) gyakorlás után válik szórakozássá, de úgy, hogy már az első megtanult dallam, az első lépések is örömet okoznak)”¹

A mozgalom ebben a formájában a hetvenes években alakult ki, de természetesen nem volt előzmények nélküli. Az az igény, amely ezt a fajta szórakozási formát létrehozta, egy komplex szellemi mozgalom eredménye, amely több hullámban tört felszínre a XX. század magyar történelme folyamán. Az ilyen előzmények felsorolását mindjárt a legismertebbekkel lehet kezdeni: a nagy népdalgyűjtők, tudományos népzene kutatók (Bartók Béla, Kodály Zoltán, Lajtha László, Vikár Béla) elindulásával a XX. század első évtizedében. Ez lehetett az, ami a városi népesség egyes rétegeiben hosszú idő óta először felkelthette az érdeklődést a hagyományos parasztzene iránt, de hatása még nem lehetett sem annyira átütő, sem annyira széleskörű, mint a későbbi, összetettebb mozgalmak idejében. De mégiscsak tudatosította a zenekedvelő közönségben, hogy a magyar parasztság kezében elképesztő kulturális, tudományosan még feltáratlan kincs lehet.

A következő ilyen hullám (a „népi gondolat” következő feltörése) a harmincas években következett, a népi írók megjelenésével. Ezek a részben falusi, paraszti környezetből jövő, részben egyszerűen a magyar vidék problémái iránt érdeklődő, társadalmi reformokat és igazságosságot követelő szociológusok és szépírók a Horthy-rendszer baloldali ellenzékeként léptek fel, elsősorban a feudális maradványok megszüntetéséért, a nagybirtokok földtelenek közötti felosztásáért, a szegényparasztság anyagi és szellemi felemelkedéséért. Mozgalmuk azért is lehetett hatásosabb, nagyobb visszhangot keltő, mert nem elsősorban zenei-kulturális, hanem társadalmi (és természetesen irodalmi) jellegű volt. De már az ő céljaik között is szerepelt a magyar nemzeti műveltség megújítása, felrisszítása a népi (tehát paraszti) kultúra elemei által. Ez aztán tételelesen a népi írók által 1939-ben alapított Nemzeti Parasztpárt programjában lett kimondva. (Az ő pontjaik között szerepelt a helyi, alulról szerveződő kisközösségek, önkormányzatok erősítése is.) Az NPP 1945-ben kapott lehetőséget elképzelései keresztülvitelére, azonban hamarosan végzetesen belegabalyodott az akkori idők zilált pártviszonyaiba, mígnem 1948-ban aztán az egypártrendszer létrehozása őket is elsöpörte. Úgy tűnt ezzel a kulturális értelemben vett „népi gondolat” is hosszú időre elfelejtődött, hiszen – mint mindenben – a kultúrában is az állami politika, a „felülről diktált” folyamatok egyeduralma következett.

Ez a helyzet változott meg a hatvanas években. Mint tudjuk, az 1956-os forradalom hatásainak elülte után konszolidáció, „olvasás”, az engedékenység szabadabb légköre következett. Magyarországra is betört a beat- majd a rockzene, a könnyűzenei életben forradalmi megújulás következett be. Ezzel párhuzamosan lángolt fel újra az érdeklődés a „saját” kultúra iránt, illetve az igény arra, hogy az ország különböző, kevésbé szem előtt lévő problémáiról (a vidékről, a parasztságról, a fiatalságról) valamit másképpen, eredetibb, lendületesebb módon lehessen elmondani. Ez az igény pedig nem csak a zenében jelentkezett. A Táncházmozgalom megszületése csak egy része volt egy sokrétű spontán művészeti-társadalmi megújulásnak, amely az őszinteség igényét, a „kisember” nézőpontját, magyar vidékiségét és paraszti gyökereit erősen hangsúlyozta. Mintha a népi írók visszatérése zajlott volna ekkor, más nevek alatt. Ez a talán a leglátványosabban az irodalomban és a filmművészetben jelentkezett. Előbbiben ekkor tűntek fel Nagy László, Ratkó József, Kormos István, Csoóri Sándor nevei. A filmesek között pedig olyan fiatal, keménységet líraisággal, konkrét problémafelvetéseket szimbólumokkal vegyítő rendezők robbantak be a köztudatba, mint Kósa Ferenc, Szomjas György, Sára Sándor, Jancsó Miklós.

Ez volt tehát a háttere egy új, nagy hatást kiváltó szórakozási forma megszületésének. És a konkrét „történeti” tények: Két építészhallgató, Halmos Béla és Sebő Ferenc (mindkettő lelkes, kreatív amatőr zenész, akik többnyire versek megzenésítésével foglalkoztak) mintegy véletlenül ráakadt különböző erdélyi és magyarországi zenei gyűjtések anyagára. Amit hallottak, annyira megtetszett nekik, hogy nem elégedtek meg egy-egy dallam megtanulásával, eljátszásával, az egész zene alapjainak, a zenélés másfajta technikájának elsajátítását tűzték ki célul. Így jutottak el az Akadémia táncfolklorisztikai gyűjtéseinek vezetőjéhez, Martin Györgyhez, aki segített nekik mind Erdélybe eljutni, mind Magyarország eldugott falvaiban megtalálni a még élő adatközlő zenészeket. Innentől kezdve nem volt megállás. A gyűjtések szinte új lendületet kaptak, mikor kiderült, hogy a felfedezett zenei kincsre nem csak az Akadémia néprajzkutatóinak lehet igénye, hanem a kor fiataljai is fel tudják őket használni mind színpadon, mind saját szórakoztatásukra.

A dolog hamarosan felkeltette különböző táncos koreográfusok érdeklődését is, akik addig is dolgoztak ugyan különböző néptáncos gyűjtésekből, felvételekről, de azokat egymással összekeverve, erősen balettszerűen, művésziessé és szimfonikus zenekari kísérettel rendezték színpadi koreográfiákba. Most, hogy volt egy zenekar (Sebőékhez időközben csatlakozott Koltay Gergely és Éri Péter, Martin György mostohafia is), amelynek tagjai városi fiatalokként is reprodukálni tudták különböző falusi zenészek, mesterek játéktechnikáját, felvetődött az ötlet: meg lehetne próbálni egy falusi multság rekonstruálását az itteni viszonyok közepette. Ez aztán 1972. május 6-án valósult meg először Budapesten, a Könyvtár Klubban (a mai Írók Boltjának helyén). Ekkor tartotta az első budapesti táncházat három profi együttes: a Honvéd, a Bartók Béla és a Bihari János Táncgyüttes. Meghívójukban ezt írták: „... együtteseink számára lehetőséget teremtünk a színpadon kívüli táncra, megközelítve a néptánc eredeti, társastánc jellegét.” Emellett, mintegy jelszóként írták ki: „Zene és tánc úgy mint Széken”¹. Szék rendkívül gazdag hagyományokkal rendelkező magyar nagyközség az erdélyi Mezőségen, Kolozsvártól nem messze. Ennek a falunak a táncát tanulták ekkor először, illetve tulajdonképpen ennek a falunak a szóhasználatából vették magát a „táncház” kifejezést is, a mai (nem épületet, hanem multságot, „bulit” jelentő) értelmében. (Nem véletlen, hogy ez a falu később szimbolikus jelentőségre tett szert a Táncházmozgalomban.) A főszerző Tímár Sándor, a Bihari akkori vezetője (Martin jó barátja) volt. Bár az eseményt eredetileg zártkörűnek szánták, már ekkor megjelentek külső érdeklődők is, és végül a résztvevők úgy döntöttek, hogy vállalják a táncoktatást, hogy szélesebb kört is be lehessen vonni az eseménybe.

Úgy zenélni és táncolni, mint ott a faluban, az eredeti helyszínen, vagy mindezt egyetlen bűvös szóval kifejezve: „autentikusan”; mindez ma már kézenfekvő igénynek tűnik, de akkor revelációszerűen hatott. És az volt talán az egyik nagy szerencséje a mozgalomnak, hogy az akkori idők táncegyüttesei erre az egész országban vevők lettek, ez a szemlélet felkerült a színpadra is, és kiszorította onnan az addigi szovjet mintájú, „mojszejevista”, balettszerű művi „népitáncot”. Sok együttesvezető jött rá ekkor, mennyire kreatív és őszinte módon ki lehet fejezni különböző művészi koncepciókat ezzel az autentikusabb tánccal. De legalább ugyanekkorra, ha nem nagyobb dolog volt az, hogy a paraszti zene és tánc megjelent a városi bulikban (más szóval le is került a színpadról, miután felkerült rá). Sokak szerint a valamikori paraszttzene és tánc szép lassan „össz nemzeti kincssé” vált.

Ez persze azért így túlzás. Főleg mai tapasztalataink alapján ezt a fajta zenét és táncot jelenleg leginkább egy városi szubkultúrának tekinthetjük. A „táncházasok” néha egy ugyanolyan kategóriát jelent, mint a punkok vagy a deskások. A táncházasoknak megvan a maguk öltözködése, a maguk szokásai, értékrendje, hagyományai... És persze megvannak a maguk sztárjai is. Egyfelől az „alapítók” (az 1983-ban meghalt Martin György „Tinka” alakja ugyanúgy legendává lett, mint a még ma is élőké: a máig is új ötletekkel előálló, nyitott, kíváncsi Sebő Ferencé, Halmos Béláé, aki Szomjas Györggyel számos filmet is forgatott a mozgalomról). Másfelől a mai zenészek és zenekarok (Muzsikás, Méta, Téka, Kalamajka, és lehetne még sorolni). De legfontosabb helyet talán mégis azok a falusi „mesterek” érdemlik, akiktől mindannyian (közvetlenül vagy közvetve) tanultunk.

Mi a helyzet a Táncházmozgalommal ma? Abból a komplex szellemi mozgalomból, ami a hetvenes években létezett, nem sok maradt. Illetve úgy is mondhatnám, a Táncházmozgalom egyedül maradt, törekvéseinek nincs megfelelője sem az irodalomban, sem a filmművészetben, még talán a színházművészetben és a képzőművészetben inkább, habár a népi motívumok alkalmazása önmagában még nem jelenti ezeknek a törekvéseknek az érvényesülését. És persze nincs meg az „ellenzéki” tartalma sem, amivel (mint a hivatalos kultúrpolitikát szinte figyelmen kívül hagyó „alulról szerveződő” valami) olyan vonzerőt tudott gyakorolni értelmiségi körökben annak idején. Manapság egyébként újra divat népzene-t játszani, még ha nem is mindig az autentikus formáját. Erről heves viták dúlnak, hogy mennyire kellene ragaszkodnunk az ilyen zenék eredeti megszólalási formájához, de szerintem az nem baj, hogy a népzene, mint tényleg „össz nemzeti kincs”, annyi más zenei irányzatra is megtermékenyítőleg hat. (Különösen igaz ez, mióta a Petőfi Rádió egy kisebb „forradalmat” indított el zenei igényesség területén.)

Az biztos, hogy elképesztően gazdag folklórkincsünk ilyen formájú szervezett átmentése egy másik korba olyan valami, amire méltán lehetünk büszkék. Hasonló ez ahhoz, ahogyan a japánok megőrizték a modern korban saját harcművészeteiket. (Talán nem véletlen, hogy a magyar zenék és táncok iránt érdeklődők között olyan sok japán van.) Az egész Táncházmozgalom megszerveződése máshol is hatott a hagyományápolásra, például Lengyelországban, ahol a hivatásos („színpadi”) együttesek nem vették át ezt a stílust, de számos helyen léteznek olyan kisközösségek, ahol fontosnak tartják „magyar mintára” a saját hagyományok aktív átmentését.

Mindaz, amit egy magunkfajta mai fiatal találhat a népzeneben, néptáncban: közösség, identitás (nem feltétlenül csak a nemzeti identitásra gondolok), értékrend, mozgáskultúra, testedzés, művészi önkifejezés... mind-mind olyasmi, amik miatt megéri ezzel foglalkozni. Jó érzés nyáron Erdélyt járni, találkozni öreg parasztbáccsikkal, -nénikkel (magyarokkal és románokkal egyaránt, hiszen közös az élet arrafelé, közös kincs a művészet is), kapcsolatokat teremteni. Jó érzés év közben itthon egy-egy próbán a barátaimmal izzadni, érezve, hogy ebből a közös kísérletezésből, a sok nekiszaladásból végül meg fog születni valami értékes. És jó érzés a tavasz valamelyik hétvégéjén (minden évben máskor) belépni az Arénába, a Táncháztalálkozó helyszínére, konstatálva, hogy még mindig mennyi embernek fontos ugyanaz, amit én is művelek; találkozni régi barátokkal; rácsodálkozni a zenekarok, viseletek táncosok sokszínűségére; gyönyörködni a szép kézműves termékekben vagy beülni zenét hallgatni a folkkocsmába. Jó érzés, hogy ha találkozom valakivel, aki szintén népzenevel néptáncsal foglalkozik, biztosan lesz közös beszédtemánk. Úgy érzem, egyelőre nem is kell féltenuünk a mozgalmat az érdeklődés hiányától: sokan vannak, lesznek is az elkövetkezendő időben, akik továbbviszik, amit egy maroknyi lelkes érdeklődő a hetvenes években elkezdett.

Barta Tamás

---

¹ Halmos Béla: A táncházmozgalomról. In: A betonon is kinő a fű.

Tanulmányok a táncházmozgalomról. Szerk.: Sándor Ildikó.

Hagyományok Háza, Budapest, 2006. 7-8. o.

¹ A betonon is kinő a fű 22. o.

Érzékenyen érintenek a világ problémái?

Szívesen segítenél, és barátkoznál igazán jó emberekkel, de nem tudod, hol kezd el?...

Csatlakozz hozzánk! Utazz, láss és segíts!

2008 tavaszán azon törtem a fejem, hogy milyen nyári programot kéne kitalálnom. Abban biztos voltam, hogy külföldön szeretnék dolgozni, és új tapasztalatokat szerezni. Az Interneten rá is bukkantam többek között egy civil szervezetre (Útilapu Hálózat), amelynek programjai, céljai nagyon felkeltették az érdeklődésemet.

Az Útilapu Hálózat a Service Civil International (SCI) egy humanitárius célú, önkéntes munkát szervező nemzetközi egyesület magyarországi tagszervezete. Az SCI 1920-ban alakult, és mára már valamennyi kontinensen képviselteti magát. Egyik legfőbb tevékenysége nyári táborok szervezése, melyekben különböző nemzetiségű emberek önkéntes munkát végeznek. A táborok lényege az, hogy a résztvevők lássák, hogy munkájukkal segítenek a rászorulóknak, és eközben ők maguk baráti közösséggé válnak. A szervezet közvetít magyarokat külföldi táborokba, ugyanakkor lehetőség van magyarországi önkéntességre is. A munkáért cserébe az önkéntesek szállást és ellátást (előfordulhat, hogy a szegényebb, például afrikai országokban kérnek némi hozzájárulást az önkéntestől, de erről minden esetben előre tájékoztatnak) kapnak a fogadótáborban.

Szerencsére még azon a nyáron ki tudott küldeni engem az Útilapu három hétre Németországba, egy Elba menti kis településre (Zeithain). Tizenötön voltunk, különböző országokból (Oroszország, Ukrajna, Fehéroroszország, Spanyolország, Japán, Azerbajdzsán, stb.), és az volt a feladatunk, hogy egy, a náci rezsim által 1941-ben alapított munkatábor maradványainak felkutatását folytassuk.

Ha betekintünk a tábor mindennapjaiba, akkor azt mondhatom, hogy egy átlagos munkanap úgy telt, hogy kiválasztottunk arra a napra két embert („kitchen-team”), akik nem jöttek velünk dolgozni a szabadba, hanem ők vásároltak be, és főztek aznap. Ezáltal sok ország specialitásait megízlelhettük a három hét folyamán. A többiekkel reggeli után (9 óra tájban) kimentünk a régi munkatábor helyszínére egy német archeológus és a két táborvezetőnk kíséretében.

Körülbelül délig dolgoztunk, ami abból állt, hogy útba eső bokrokat, fákat vágtunk ki, majd az archeológus irányította az ásást. Kezdetben azt az utat kerestük, amelyen jártak a munkások a barakkok között, később rátaláltunk egy őrtorony alapjaira is. Dél körül ettünk, majd egy kis pihenő után folytattuk a munkát délután 4-ig. Azután visszamentünk a szállásra, megkóstoltuk, hogy mit hozott össze a konyha-csapat, és késő estig játszottunk, illetve beszélgettünk. A hétvégénk szabadok voltak, akkorra kirándulásokat szerveztünk; az egyik ilyen hétvégén jutottam el például Berlinbe.

Ez a tábor nagyon sokat segített abban, hogy bátran nyissak az emberek felé, adott egy másik világlátást, és arra ösztönzött, hogy még többet segítek, ezért is jelentkeztem tavaly ismét egy nyári projektre... de erről majd máskor. :)

Abban az esetben, ha felkeltetem az érdeklődésedet, akkor keresd fel a www.utilapu.org honlapot, ahol bővebb információt kaphatsz a szervezetről és a programjairól, valamint onnan már csak egy kattintás a tábor-adatbázis, amiben rákereshetsz a Neked legmegfelelőbb projektre.

Továbbá rövidesen sor kerül egy útilapus tájékoztatóra a Társalgóban, ahol kérdezhetek a tagoktól, akik megosztják élményeiket, és hasznos tanácsokkal látnak el Titeket.

Ha addig is bármilyen kérdésed lenne, nyugodtan fordulj hozzám a folyosón, a szobámban (218☺), a konyhában, a mosdóban... szóval bárhol, ahol rám találsz.

Lovass Edina

Könyvismertetés

Ottlik Géza: *Iskola a határon*

Ottlik Géza a huszadik századi magyar prózairodalom egyik legkitűnőbb alkotója, akinek olvasmányos művei nemcsak az irodalomtörténészek tetszését nyerik el. Leginkább ismert és elismert műve az *Iskola a határon*, mely miatt tévesen egykönnyves írónak szokás tartani őt.

Az *Iskola a határon* c. regény több évtizedig érlelődött, hosszú idő alatt nyerte el végleges formáját. Első változata 1923-ban készült el, egy másik változat 1926-ban, 1949-ben *Továbbélők* címmel majdnem ki is adta, az utolsó pillanatban kérte vissza, hogy tovább dolgozhasson rajta. 1959-ben jelent meg a végleges változata, már az ismert címmel.

A történet dióhéjban a következő: 1923 szeptemberében hét kamasz fiú kerül egy katonai iskolába másodévesként. A szigorú hierarchia, a katonai rend, a kiszolgáltatottság komoly próba elé állítja őket. A három főszereplő (Bébé, Medve és Szeredy) a lehetséges megoldást keresi, ezzel együtt végérvényesen felnő. Megtalálják a védekezési taktikákat, kiépítik a saját belső világukat, és egymáshoz is közelebb kerülnek.

A történetet nagy részét Bébé meséli, akinek Medve odaadta kéziratként a saját emlékeit az iskolájukról. Bébé bemásolja ezeket, és reflektál is rájuk. A bevezető fejezetek 1957-ben és 1944-ben játszódnak, a volt diákok már felnőttként idézik fel azt az eseményt, ami először mutatott meg nekik valamit a világból.

Az *Iskola a határon* értelmezhető nevelődési regényként és parabolaként is, szól megalkuvásról, kiszolgáltatottságról, eszmény és valóság különbségéről. A cím metaforikusan is értelmezhető.

Kovács Györgyi

Idegen tollak

Conrad Ferdinand Meyer

Abendwolke

So stille ruht im Hafen
Das tiefe Wasser dort,
Die Ruder sind entschlafen,
Die Schifflein sind im Port.

Nur oben in dem Äther
Der lauen Maiennacht,
Dort segelt noch ein später
Friedfert'ger Ferge sacht.

Die Barke still und dunkel
Fährt hin in Dämmerchein
Und leisem Sterngefunkel
Am Himmel und hinein.

Rácz Kata:

Esti felhő

Oly lágyan nyugszik az éjben
víznek mélye mélán,
hajóhad szundít a révben,
s evezők is, némán.

Odafenn, kései égen,
ringatózik csupán
langymeleg májusi légben
révészcsónak puhán.

Csendesen mereng nesztelen
alkonyatba bárka,
égen ásító meztelen
csillagfény a társa.

Kötelező körök?!

Legyen valóban kötelező kör? Legyen hivatalos, ünnepélyes a retorikám? Örömködjek, lelkesen üdvözljem, és méltassam a méltatnivalót? Mondjam el, hogy kíváncsi vagyok, és fürkészem a jövőjét? Vagy legyek gúnyos és szkeptikus? Közömbösséget és érdektelenséget artikuláljak? Föltegyek még rengeteg kérdést, halmozzam egymás mellé a jelzőket, és pakoljak melléjük kérdőjeleket, hogy még nagyobb zavart okozzak, hogy még értelmetlenebbnek tűnjön ez az egész? Valójában csak azért szerepel itt ez a rengeteg önreflexív kérdés, mert vergődöm, és próbálkozok egy köszöntőt írni a Diákbizottság nevében ehhez a nem mindennapi, hiánypótló és különleges tematikájú újsághoz, amilyennel még nem találkoztam. A zavaromat épp ezért nem tudom, és nem is akarom leplezni. Na, jó, bevallom, az elején, amikor az EclogA még csak ötlet szintjén létezett, és kicsi csíra volt, (mea culpa) akkor még kissé gúnyos és szkeptikus voltam. Aztán, ahogy láttam Anita és újságíró csapatának lelkesedését, a kételyem egyre oszlott, és fölváltotta a lelkesedés. És most, hogy itt van a gépemen az újság összes cikke és a designterv, csak méltatni tudom, amit ezek az ügyes collegista fiúk és lányok összehoztak. A közömbösség és az érdektelenség tehát kilőve, mert csupa izgalmas, jó stílusú, alapos és színvonalas cikket olvastam. De minek kerteljek? Egyenesen le vagyok nyűgözve! Hiába kötelező kör ennek a köszöntő szövegnek a megírása, a méltatásom semmi esetre sem a dolog „kötelező” jellegéből fakad. Ezek után más nem is tudok mondani, mint azt, hogy üdvözetem küldöm a szerkesztőknek a Diákbizottság nevében, üdv a falak közt, üdv a hasábokon! A tisztelt collegista közönséget pedig arra bátorítom, hogy ne kötelező jelleggel, ne hivatalból, hanem ünnepélyesen és örömmel vegyék kezetekbe az EclogÁt, szépséggel és gúny nélkül, kíváncsian és lelkesen, személyes érintettséggel olvassátok és méltassátok a méltatnivalót, mert van mit!

Tisztelettel,
Hercsel Adél,
a Diákbizottság kulturális referense

Tisztelt Collegium!

Az EClogA című collegiumi újság gondolatáról örömmel értesültem. A szerkesztőknek lankadatlan elszántságot kívánok céljaik megvalósításához. Biztos vagyok abban, hogy az írárok forrása, miként a Collegium szellem(esség)i tőkéje — lásd például Ötvös Csöpi — kimeríthetetlen, csak legyen mindig kellő erő és főként idő a szunnyadó energiák mozgósítására.

Köszönöm a lehetőséget, hogy a szerkesztők helyet szorítottak a rövid igazgatói hírlevélnek is. Az alábbiakban igyekeztem ahhoz tartani magam, hogy csak a közelmúlt, illetve a közeli jövő legfontosabb eseményeit soroljam fel tömören: így szeretnék igazodni a közös célhoz, hogy a rendszeresen megjelenő EClogA ebben a rovatban is lehetőleg aktuális híreket közöljön. A nagyobb ívű visszatekintés és összegzés a tervezett ECCE (Eötvös Collegium — Collegiumi Értesítő) kiadványba kerül.

Collegium státusza és gazdasági helyzete:

>> Dr. Hudecz Ferenc, az ELTE rektora a 7/2010 sz. rektori utasításban visszaállította az Eötvös Collegium egyetemen belüli gazdasági önállóságát. A rendelettel megszűnt az a csaknem három éve tartó állapot, hogy a Collegium gazdálkodását az ELTE gazdasági vezetése közvetlenül felügyelje és irányítsa.

>> Az ELTE belső költségvetési tárgyalásain sikerült biztosítani, hogy az Eötvös Collegium a 2009. évi központi, egyetemi támogatása nem csökkent tovább, így azt megkapja a Collegium 2010. évre is. (2009 tavaszán csaknem egymillió „elvonás” sújtotta a Collegiumot.)

>> A fent leírtak lehetőséget teremtenek arra, hogy szigorú gazdálkodás mellett tartani tudjuk költségvetésünk stabilitását, és lassan, ha bevételeinket növelni tudjuk, gyarapodhassunk.

Pályázatok, egyéb források:

>> A Nemzeti Kulturális Alaptól nyert (miniszteri keret) 32 millió forintos támogatással (2008-2010) elszámoltunk.

>> Pályázatot nyertünk a Nemzeti Kulturális Alaptól (miniszteri keret) 16 millió forint értékben a Collegium épületének centenáriumával kapcsolatos rendezvényekre, kiadványokra. A nemzetközi rendezvény-sorozat tervezett időpontja: 2010. október 25-29, a konferencia

előadásából összeálló tanulmánykötet főszerkesztője: Tóth Károly senior collegista. A külföldi vendégek fogadásának szervezése folyamatos (a meghívottak között találjuk az ENS főigazgatóját, nagyköveteket — francia, olasz, stb. — valamint számos hazai és külföldi egykori collegistát, tudóst). A pályázat részeként, az Arcanum Kiadó támogatásával, a Történész és az Informatika műhelyek közreműködésével a Collegium levéltárát digitalizáljuk.

>> Pályázatot nyertünk az Oktatási Minisztériumtól „tehetség-műhelyeink” szakmai programjainak támogatására 3,2 millió forint értékben. A 2010 telén záruló pályázat keretében a Biológia-Kémia, a Történész, a Földrajz, a Klasszika-filológia és a Francia műhely valósíthatja meg programjait.

>> Pályázatot nyertünk az Oktatási Minisztériumtól „szakkollégiumi pályázat” formájában 3 millió forint összegben. A támogatásból a műhelyek benyújtott igényeit teljes mértékben figyelembe véve valamennyi oktatónak sikerült szerény honoráriumot adnunk, illetve megjelenhet a Történész műhely (honoráriumot nem kértek) kiadványa.

>> „Az ELTE házhoz megy!” című összegyetemi TÁMOP pályázatot a Collegiumban „menedzseljük”, beleértve a rendkívül megterhelő gazdasági irányítást is (másfélszáz alprogram ELTE-szerte). A pályázatban a Collegium műhelyei részt vesznek, a teljes támogatás (az egész ELTE-re vonatkozóan) 46 millió forint.

>> Hiller István oktatási a kulturális miniszter 2009 őszén 200 millió forintot különített el az OKM költségvetéséből (maradvány) a Collegium épületének részleges felújítására. Kormányzati és egyéb jogi nehézségek miatt a felajánlott összegből „csak” 60 millió forintot használhatunk fel június 30-ig.

Beruházások:

>> Az ELTE Informatika Karától 30 db számítógépet kaptunk, amelyek kihelyezése, üzembe helyezése folyamatban van.

>> A TÁMOP-pályázatból (filológiai-paleográfiai alprogramban tervezett beruházás) nagyteljesítményű szervert vásároltunk.

>> Az elnyert NKA-támogatásból — az Informatika műhellyel, a rendszergazdákkal és a diákbizottsággal egyeztetve — szerződést kötöttünk a honlap megújítására.

>> Az épület centenáriuma elnyert támogatásból (ha sikerül az érintett cégekkel megegyeznünk,) „behúzzuk” az üvegszálát, illetve

megújítjuk a telefonos hálózatot. Az érintettekkel folyamatosan egyeztetünk.

>> Az épület centenáriumára elnyert támogatást kizárólag olyan beruházásokra használhatjuk fel, amelyek megvalósítása június 30-ra lezárul. Ezért — bármennyire fontos is — a támogatást a villamos- és fűtőhálózat korszerűsítésére nem használhatjuk fel. Ennek megfelelően (a meglévő közbeszerzési kereteket figyelembe véve) a sportpályát, a homlokzatot újítjuk meg, illetve szalonnasütő közösségi helyet alakítunk ki az udvaron. A filagória felállítása és a függőkert takarítása szimbolikus része a százéves évfordulóra tervezett részleges megújulásnak. A kivitelezéssel kapcsolatos belső szabályozásról igazgatói körlevelet bocsátok ki.

Rendezvények (a Diákbizottság rendezvényei itt nem szerepelnek):

>> A Baráti Kör rendezvényeit az elmúlt őszi félévben befogadtuk a Collegiumba, az elmúlt két hónapban a következő események valósultak meg:

>> Péterffy András: *Mozgóképregény: A Korbuly család XX. százada* című filmjének bemutatója 2010. február 24-én;

>> két Baráti Kör-találkozó: március 17-én a kulturális örökséggel foglalkozó volt collegisták mutatkoztak be, április 27-én pedig az egykori és mai collegiumi nyelvtanárok, köztük Sántháné Gedeon Mária tanárnő, Horváth Géza, Nemes Tibor, Sára Balázs tanár urak, Leonardo Carriero és Paul-Victor Desarbres lektorok, Vargyas Brigitta tanárnő és Lukács András tanár úr.

>> 2010. április 22-én Torma Mária előadóművész estjén vehettek részt az érdeklődő collegisták.

>> Április 25-27 között vendégünk volt Peter Schreiner a nemzetközi Bizantinológiai Társaság elnöke, aki szemináriumsorozatot tartott a collegistáknak.

>> Május 4-én Szepessy Tibor, az EC kurátorának könyvbemutatójára kerül sor, melyen Hiller István leköszönő oktatási és kulturális miniszter is részt vesz.

>> Május 19-én a Collegiumba látogat a norvég és a svéd nagykövet asszony, hogy megismerjék a Skandináv műhely szakmai munkáját.

>> Június 4-én délelőtt 11 órától a Baráti Kör és a Collegium ifjúsága emlékezik Trianon 90. évfordulójáról.

>> Június 4-én 14.30-tól az Eötvös Collegium társzervezőként a Francia műhely szervezésében otthont ad Litterature et folklore dans le récit médiéval című rangos nemzetközi konferenciának.

Személyi ügyek:

>> Szeptemberben három új műhely kezdte meg működését a Collegiumban: a Spanyol műhely, vezetője: Faix Dóra; az Olasz műhely, vezetője: Armando Nuzzo; az Orientalisztika műhely, vezetője: Máté Zoltán. Két műhely vezetésében történtek változások: a Biológia-kémia műhely új vezetője Hudecz Ferenc; a Francia műhelyé pedig: Szabics Imre, a vezetőtanár: Vargyas Brigitta. A kollégák és a műhelyek munkájához sok sikert kívánok!

>> Mivel a kiválósági hálózat felépítésére elnyert támogatás (32 milliós NKA pályázat egyik alprogramja) egyedi alkalom volt, az olasz lektor fizetését 2010 szeptemberétől nem tudjuk folyósítani. Megállapodást kötöttünk az ELTE Olasz Tanszékével, hogy a tanszéken alkalmazott olasz vendégtanárt kedvezményesen elszállásoljuk annak fejében, hogy a Collegiumban 2x2 olasz lektori órát tart. Hasonlóképpen, az ENS-ből delegált francia lektor szállásának kiegészítését (bérleti díj) nem tudjuk a továbbiakban folyósítani, ezért az új lektor (delegálása folyamatban) a Collegiumban kap elhelyezést.

>> Felkértem Balassi Márton másodéves collegistát, hogy a diákbizottsággal és az igazgatóval egyeztetve szervezze és irányítsa a műhelyekben folyó adatgyűjtést. Az adatgyűjtés célja részben a középiskolai versenyeken eredményesen szereplő majdani hallgatók (mindenekelőtt tanáraik) felkutatása, illetve a collegisták eredményeinek nyilvántartása. A diákbizottság a rendszergazdák segítségével központi nyilvántartási rendszert üzemel be. Valamennyi résztvevő munkáját köszönöm!

>> Alumnus-háló szervezése: felkértem Szabó András tanár urat, egykori könyvtárosunkat, hogy a megközelítőleg kétezer egykori collegistáról építsen fel olyan adatbázist, amely a legfontosabb adatokat tartalmazza.

Bejelentés:

>> Az Eötvös Collegium felvételijének időpontja: augusztus 23-25.

Végül, de nem utolsósorban köszönetet mondok Kissné Noszkó Ilonának a Collegium gazdasági vezetőjének, aki munkaidejét messze meghaladó óraszámában intézi szerteágazó gazdasági feladatainkat. Hasonlóképpen, Zalán Sára ügyvivő szakértőnek a pályázatokkal kapcsolatos munkájáért, miként Zrupkó Erika gondnok asszonynak az épület működéskének biztosításában kifejtett erőfeszítéseier. Köszönöm a Collegium valamennyi főállású munkatársának lelkiismeretes munkáját, és a Diákbizottság együttműködését!

Zárszó gyanánt biztatom a Collegium tagságát olyan rendszeres, nyílt beszélgetések, fórumok szervezésére, ahol közvetlenül is áttekinthetjük közös ügyeinket. Egységben az erő.

Horváth László

Impresszum

ECLOGA 2010. május 8.

Kiadja az Eötvös Collegium Diákbizottsága

Főszerkesztő: Markó Anita

Szerkesztők: Hercsel Adél, Vasil Minchev, Barta Tamás, Körtesi Márton,

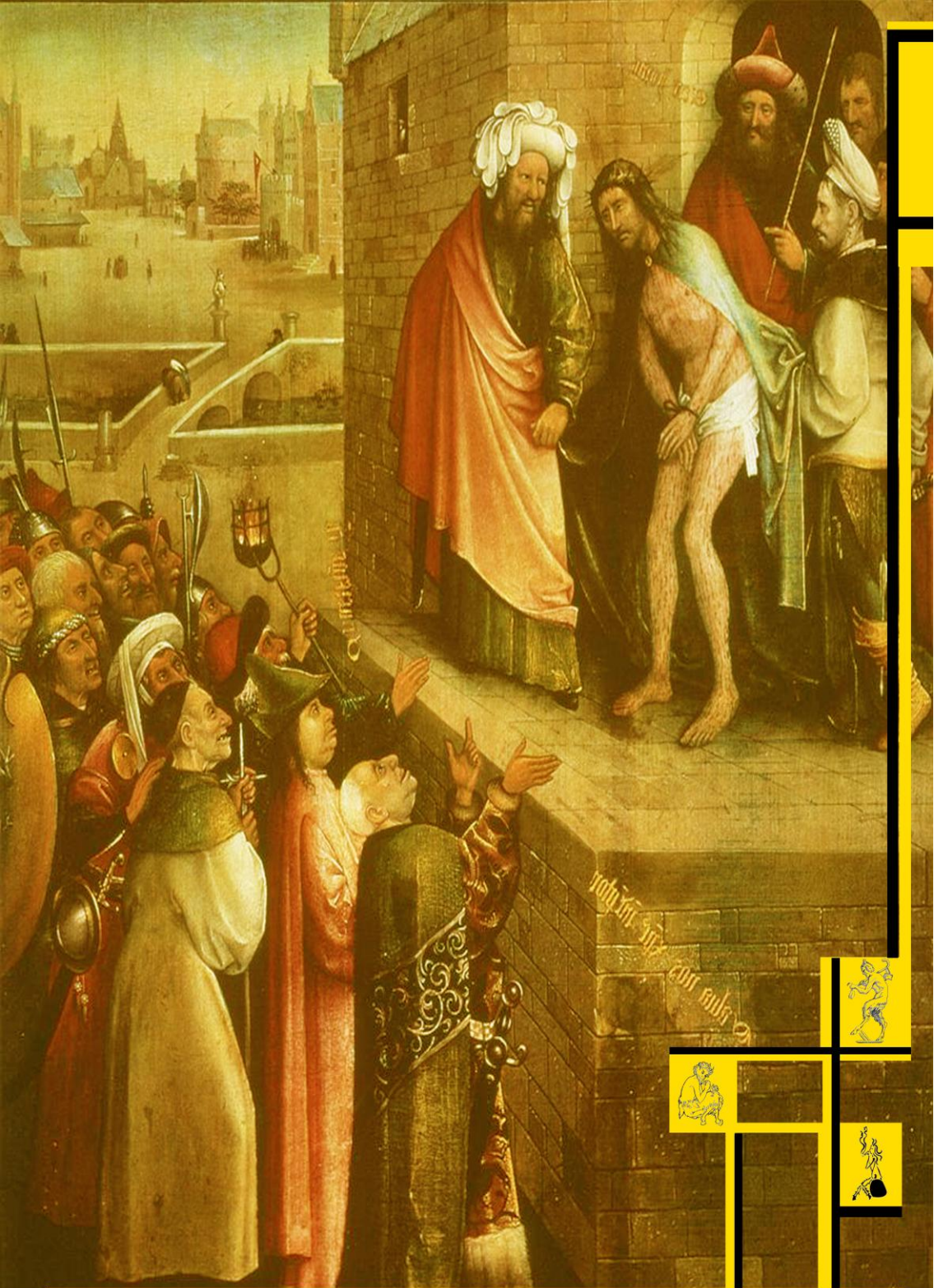
Kovács Györgyi, Machó Zsófia, Sándor Júlia, Szilvay Máté

Tördelőszerkesztő: Szijjártó Beáta

Design: Tóth Olivér István

Szerkesztőség: 1118 Budapest, Ménesi út 11-13.

ecce.collegium@gmail.com

2010. MÁJUS 8.

EÖTVÖS COLLEGIUM DIÁKÚJSÁG

